

Jahresbericht
des
k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums
in Krainburg
für das Schuljahr 1910/1911.

Inhalt:

1. **Kostanjeviške mestne pravice.** Spisal *Fr. Komatar.*
2. **K Vezuvovemu izbruhu 1. 79. po Kr.** Spisal *dr. Fr. Mischitz.*
3. **Strelne vaje.** Poroča *prof. dr. Capuder.*
4. **Schulnachrichten.** Vom *Direktor.*

Krainburg 1911.

Verlag des k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums.

Katoliška tiskarna in Laibach.

Jahresbericht

des

k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums

in Krainburg

für das Schuljahr 1910/1911.

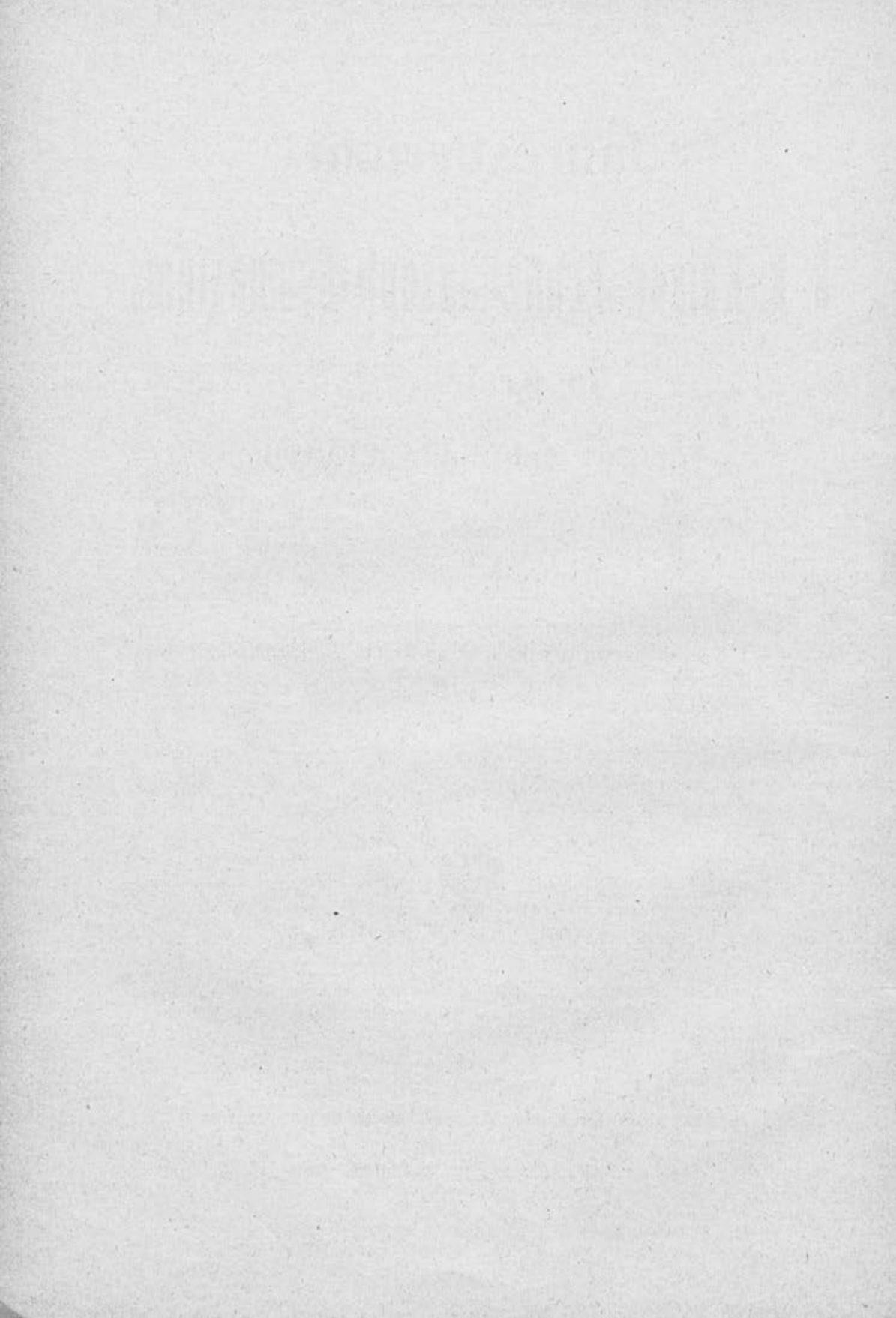
Inhalt:

1. **Kostanjeviške mestne pravice.** Spisal *Fr. Komatar.*
2. **K Vezuvovemu izbruhu 1. 79. po Kr.** Spisal *dr. Fr. Mischitz.*
3. **Strelna vaje.** Poroča prof. *dr. Capuder.*
4. **Schulnachrichten.** Vom *Direktor.*

Krainburg 1911.
Verlag des k. k. Kaiser-Franz-Joseph-Gymnasiums.

Katoliška tiskarna in Laibach.

Kostanjeviške mestne pravice.

Spisal Fr. Komatar.

Znaki srednjeveških mest so bili: obzidje, tržna ali sejmarska pravica, imuniteta in politična samouprava. Sedaj je splošno razširjeno mnenje, da so se razvila mesta do 12. stoletja iz tržišč in šele po tem času so ustanavljali mesta in izpreminjali vasi v mesta. Da bi se mogle te nove naselbine razvijati, so jim dajali do 13. stoletja kralji in pozneje tudi deželni knezi pravico, da so se smeli tam vršiti letni ali tedenski sejmi. S tem so zadobila vsa novoustanovljena mesta tudi imuniteto: javna nižja sodišča niso bila kompetentna za mesto, ampak mestni sodnik je razsojeval v mestnem okrožju civilnopravne stvari. S tržno pravico vred so dobila mesta večinoma tudi pravico, pobirati carino, kovati novce in nalogati tistim, ki bi motili obiskovalce sejmov pri prihodu in odhodu, občutne denarne kazni. V mestih so stanovali meščani: to so bili tisti stanovalci, ki so bili podrejeni kompetenci mestnega sodnika, in nemeščani, ki so bili samo prebivalci. K meščanom niso prištevali: 1. duhovnikov in 2. plemičev, ker ni bil kompetenten mestni sodnik za ta dva stanova; nadalje niso bili meščani tisti prebivalci, ki so bili 3. podložni kakih drugih gosposki, in naposled 4. klienti, ki so se prostovoljno podali v zavetništvo. Hišni posestniki in meščani so morali plačevati razne davke, kakor prispevke za mestno obzidje in deželno brambo. Zaraditega je nastala potreba, da je kak organ upravljal mestne posle. Počenši z 12. stoletjem so dobila vsa mesta v 13. stoletju tak mestni organ, mestni svèt. Šele sedaj je postalo mesto javna korporacija, mesto v sedanjem pravnem zmislu.

Na Kranjskem so nastala srednjeveška mesta primeroma pozno, najstarejše mesto je seveda Ljubljana, stoječa na stari trgovski poti med Italijo in Donavo. Nujno potrebujemo razpravo in priobčevanje kranjskih mestnih pravic, ki so nezadostno in pomanjkljivo objavljene, dosti jih je pa še neznanih. Tudi naslednjih kostanjeviških mestnih pravic ne omenja noben zgodovinar, samo Valvasor XI, 330, pa le mimogrede, ne pove pa, katere pravice je imela Kostanjevica. Mestna korporacija v Kostanjevici hrani sedaj le še novejša potrdila mestnih privilegijev, starejše mestne pravice pa so prepisane v rokopisu št. 15.211 c. kr. dunajske dvorne knjiž-

nice, ki ga je kolacioniral in vidimiral novomeški mestni sindik Matija Jožef Preß dne 18. oktobra 1772. Na podlagi tega rokopisa sem sestavil sledečo razpravo.

Prve mestne pravice je podelil Kostanjevici koroški vojvoda in odstavljeni češki kralj Henrik. Ta je vladal tudi na Kranjskem, ker je cesar Rudolf Habsburški, ko je premagal češkega kralja Otokarja, zastavil Kranjsko Henrikovemu očetu, koroškemu vojvodu Meinhardu, da je pokrill svoje izdatke za vojno. Listina vojvoda Henrika pa ni doslovno prepisana, ampak samo v izvlečku, manjka ji začetka in konca, torej poleg popolnega naslova tistega vladarja, ki je listino izdal, tudi datum, kdaj je bila listina spisana. Zato tudi ne vemo, kdaj je dal Henrik Koroški Kostanjevici mestne pravice. Sicer lahko ožje omejimo čas, kdaj se je to zgodilo, ako vpoštevamo naslov vojvoda Henrika. Naslov tega vojvoda omenja avstrijski vojvoda Albreht II., ko potrjuje in obnavlja na prošnjo kostanjeviškega mestnega sveta kostanjeviške mestne pravice; pri tej priliki imenuje svojega rajnega strica le koroškega vojvoda. Ker pa vemo, da se je nazival vojvoda Henrik v listinah češki kralj ne samo od 1307 do 1310, ko je vladal na Češkem, ampak tudi po l. 1310., po izgubi češkega kraljevstva, lahko trdimo, da je podelil Henrik Kostanjevici mestne pravice v letih 1295–1307. Seveda je ta trditev samo tedaj pravilna, ako je ves rokopis št. 15.221 pravilno prepisan in posebno, ako je vojvoda Albreht II. prevzel v svojo potrdilno listino ves naslov svojega strica Henrika Koroškega. Po tej trditvi ima torej Kostanjevica izmed vseh kranjskih mest najstarejše mestne pravice; dosedaj je bilo znano, da je imela Ljubljana najstarejšo mestno pravico, namreč iz leta 1320, ki jo ji je dal isti koroški vojvoda Henrik.

Te najstarejše kostanjeviške mestne pravice so sledeče:

Vse, kar prineso ljudje brez slabega namena v mesto, bodisi žito, vino, meso ali sukno ali sploh kako drugo blago, je prosto davščin, tudi če ga prineso jako malo množino. Tisti, ki razpečavajo blago, ga smejo prosto prodajati in odpeljavati, kamor hočejo.

Mesto ima tudi pravico: tujca, katerega kdo pripelje v mesto in ki hoče postati meščan, naj sprejme mestni sodnik brez obveznosti za meščana. Ako pa toži gospod svojega podložnika, ga mora mestni sodnik zaslišati in mu dovoliti narok štirinajstih dni; če obdrži sodnik podložnika pri sodnji, ga mora v štirinajstih dneh izpustiti, in ta lahko gre, kamor hoče.

Kdor leto in dan prosto in nemoteno živi v mestu, ta naj tudi v prihodnje mirno ostane v mestu brez vsakega ugovora. Tudi ne sme noben tujec nobenemu meščanu s tujimi ljudmi nič žalega storiti; v slučaju prepira naj pošlje tujec meščana k tujcem, da se pomirijo. Tudi velja nadalje mestna pravica, da so kupci ob sejnih sv. Jakoba in sv. Jerneja

varni življenja in da brezskrbno vozijo blago osem dni pred in potem; tudi je prepovedano za časa obeh sejmov vsako sovražstvo, rop in umor.

V okrožju mestne civilne oblasti (njene meje nisem mogel natančneje določiti in reducirati na sedanje kraje) izreka sodbe mestni sodnik, ne pa sodnik deželnega sodišča. Mesto je že dolgo časa v posesti civilne sodne pravice.

Vojvoda je ukazal, da mora vsakdo, bodisi meščan ali plemič, revež ali bogatin, sploh vsakdo, čigar hiša stoji na mestnih tleh, pomagati pri popravljanju mestnega obzidja ter pri oskrbovanju straž in v ta namen plačevati mestu davek.

Nihče ne sme imeti v mestu klientov, izvzemši deželnega kneza; one sme soditi le mestni sodnik, tudi morajo plačevati vse davke kakor drugi meščani.

Meščani ne smejo niti plemičem, niti drugim mestnim prebivalcem prodajati hiš kakor le meščanom, ki edini vzdržujejo straže in plačujejo davke. Nadalje ne smejo meščani nobenega v mestnem okrožju ležečega posestva (hiše, mlina, mesnice, vinograda, travnika in njive) niti podariti, niti voliti bodisi pri življenju, bodisi po smrti, ker drugače bi izgubil deželni knez davke od vseh teh posestev. Kdor pa tej prepovedi nasprotuje, nimajo njegova dejanja nobene veljave.

Kdor v mestu in v okrožju mestne civilne sodne pravice izvrši kako zločinstvo, tega sme soditi edino le mestni sodnik.

Vojvoda dovoljuje kostanjeviškim meščanom drva in stavbni les sekati v gozdu Krakovu pri Kostanjevici. Ta les so smeli meščani rabiti le za lastne potrebe, niso ga pa smeli prodajati drugim ljudem. Tudi so smeli meščani v ta kraj goniti živino na pašo.¹

V teh mestnih pravicah ni nobene določbe glede mestne ustave, samo nadvojvoda Karel omenja 4. januarja 1566, da mu je notar Lenart Budina predložil vidimiran prepis vseh dotedanjih kostanjeviških privilegijev v imenu sodnika, svetovalstva in občine kostanjeviškega mesta. Torej je bila mestna gosposka enako sestavljena kakor drugod. Načeloval ji je sodnik, pri občinskih poslih pa mu je pomagal svēt, ki se je ločil v dva dela: v notranji in v zunanji svēt. Nekaka nadzorovalna korporacija pa je bila občina. Oglasila se je vsako leto vsaj enkrat ter je zbranemu magistratu v slovesni seji, ko so volili sodnika, očitala nedostatke in kaj bi moral storiti, pa ni storil.

Kakor sem že omenil, je Henrikovo listino obnovil na prošnjo kostanjeviškega mestnega sveta vojvoda Albreht II. in jo potrdil s svojim pečatom v Ljubljani dne 25. avgusta 1338 (am erhtag nach st. Bartholomeustag).

¹ Ker so te mestne pravice jako važne, jih objavljam v prilogi v nemškem besedilu.

Ko je došel enoindvajsetletni vojvoda Rudolf IV. l. 1360. s sijajnim spremstvom v Ljubljano, se je oglasilo ondi odposlanstvo kostanjeviških meščanov, dočim so poslanci kranjske dežele in ljubljanskega mesta šli naproti Rudolfu do Gradca, da jim je potrdil njih svoboščine, kakor je to storil tudi samostanoma Zatičini in Bistri ter nemškemu viteškemu redu. Kostanjevičani so prosili vojvodo, da jim odobri in ponovi mestne pravice, ki jim jih je bil dal vojvoda Henrik in potrdil ter obnovil Rudolfov oče Albreht II. Vojvoda Rudolf IV. je rad ustregel tej želji in je ukazal dne 2. aprila 1360 (an dem heiligen Antlaßtag) spisati listino, v katero je vrnil prejšnji dve listini. Obenem je zagrozil v tej listini tistemu, ki bi kratil meščanom njih pravice, z občutno kaznijo: plačati bi moral sto funtov zlatnikov; polovico te globe bi dobila uprava vojvodove komore, polovico poškodovanec.

Da bi imela listina večjo veljavo, ni le ukazal Rudolf IV. pripeti nanjo svoj véliki pečat, ampak je navedel vse svoje spremstvo kot priče. Bile so sledeče: salcburški nadškof in papežev legat Ortolf; frizinški škof Pavel; pasovski škof Gottfried; potrjeni krški škof in vojvodov kancelar Janez; sekovski škof Ulrik; chiemseški škof Ludovik; labodski škof Peter; vojvodov svak mejni grof braniborski, vojvoda gorenjebavarski in grof tirolski Meinhard; vojvodovi strici: palatinski grof koroški Albreht, goriška grofa Meinhard in Henrik in grof Oton Ortenburški; vojvodovi zvesti vazali: celjska grofa brata Ulrik in Herman; koroški deželni glavar grof Janez Pfannberg; koroški maršal Friderik Auffensteiner in njegov brat Konrad; Friderik Wallsee iz Štajerske; deželni glavar gorenjeavstrijski Eberhard Wallsee; štajerski deželni glavar Eberhard Wallsee; Friderik, Ulrik in Oton von Stubenberg; kranjski deželni glavar Leopold von Stadekh in njegov brat Rudolf; Jans der Tirs von Rauchenegg; deželni maršal avstrijski Herman von Landenberg; vojvodov dvorni upravnik Henrik von Hakhenberg; vojvodov komornik Jans von Prunn; vojvodov dvorni maršal Pilgrim der Strein; vojvodov točaj Henrik von Prunn; vojvodov nadkuhar Albreht der Ottensteiner; vojvodov kletar Albreht der Schenk; vojvodov nadzornik jedilne shrambe Viljem der Schenk von Liebenberg.

V srednjem veku so mala mesta jako malomarno shranjevala arhivalije. Sodniki in župani so imeli ponajveč doma registraturo, ki je pa večinoma niso izročili svojim naslednikom. Na ta način se je izgubilo mnogo dragocenega materiala; v kranjskih mestnih in občinskih arhivih ne dobimo nobenih srednjeveških arhivalij. Izjemo delajo samo mestni arhivi v Ljubljani, Kranju, Kamniku in Kočevju, ki hranijo nekoliko privilegijev in listin zasebnopravnega značaja. Večjo pozornost so obračali registraturam v novem veku, ko so tudi pri nas recipirali rimsko pravo in organizirali vsled vedno bolj naraščajočih mestnih agend po zgledu

deželnoknežjih uradov mestne urade. A le eno kranjsko mesto je ohranilo večjo množino arhivalij novega veka, namreč ljubljansko, vsa druga mesta in kmečke občine imajo samo nekoliko novoveških arhivalij; šele od l. 1867., ko so organizirali občine, vestneje shranjujejo akte. Dosti arhivalij so dalje uničili požari in Turki. Da so vsaj ohranila važnejše listine, posebno privilegije, so jih dala mesta prepisati po javnih notarjih, imela so v slučaju kake preporne zadeve legaliziran prepis pri rokah, če so morda izgubili izvirno listino.

Tako je poklical tudi kostanjeviški mestni zastop novomeškega kanonika in mokronoškega župnika Blaža Lichtenbalderja v Kostanjevico, kjer je v sodnikovi hiši dne 10. junija 1533 vidimiral prej omenjeno listino Rudolfa IV. pred pričami: pred kostanjeviškim župnikom Valentinom, pred kostanjeviškim mestnim sodnikom Tomažem Hudeckhlinom, pred priseženci mestnega sveta Gregorijem Schmidtom, Pavlom Rhusterjem, Luko Wazinerjem, Jurijem Warkhom, Pavlom Krailom, Jakobom Terzom. Nadalje je prosil mestni svet plemenita in blagородna gospoda: kostanjeviškega oskrbnika¹ Janeza von Werneckh in Blaža Lichtenbalderja, da sta s svojima pritisnjenima pečatoma podkrepila listino.

To listino je spisal notar Lichtenbalder na dveh papirnatih polah; zato se je kmalu obrabila. Čez 33 let je bila na mnogih krajih preluknjana, posebno na zgibih, tudi Werneckherjev pečat je bil že odpadel. Vsled tega je sklenil mestni svet naprositi nadvojvoda Karla, ki je ravno bival v Ljubljani, da bi ukazal prepisati listino iz l. 1533. To listino je prinesel Lenart Budina nadvojvodu, ki je potrdil listino iz leta 1533. in s tem tudi vse prejšnje. Novovidimirano listino sta kolacionirala novomeški prošt in pleterški prior Janez Sägar, ki sta jo podkrepila kakor nadvojvoda s svojima pečatoma dne 4. januarja 1566.

Bila je splošno razširjena navada, da so prosila mesta vsakega novega vladarja, da jim je potrdil vse dotedanje mestne pravice. Isto je storila tudi Kostanjevica, kateri so naslednji vladarji s posebnimi pergamentnimi listinami, podkrepljenimi s pečati, potrdili vse privilegije, ki so ji jih dali predniki dotičnega vladarja: cesar Maksimilijan I. (1506 junij 7, Dunajsko Novo mesto), nadvojvoda Ferdinand I. (1533 julij 15, Dunaj), nadvojvoda Karel (1567 maj 4, Gradec), nadvojvoda Ferdinand II. (1600 marec 21, Gradec), cesar Ferdinand III. (1642 maj 10, Laksenburg), cesar Leopold I. (1695 september 28, Grad Ebersdorf), cesar Karel VI. (1726 julij 31, Dunaj).

Kostanjeviško mesto je imelo poleg že omenjenih pravic, ki mu jih je podelil koroški vojvoda Henrik, še sledeče. Mesto stoji na otoku, ki ga tvori reka Krka. Meščani so sezidali, kakor je omenjeno v neki listini

¹ Po smrti celjskih grofov 1456 je pripadla Kostanjevica Habsburžanom, ki so imeli svoje oskrbnike v mestu, ki so se zvali Hauptmann ali Pfleger.

iz začetka novega veka, tri mostove čez reko.¹ Toda mesto so zadele marsikaterne nesreče, osobito mnogi požari so ugonobili njega blagostanje in mestna občina ni mogla z malimi dohodki več vzdrževati mostov. Prosila je torej nadvojvodo Ferdinanda, da bi ji dovolil pobirati mostnino, katero so morali sicer plačevati deželnemu knezu. Ferdinand je ugodil prošnji kostanjeviških meščanov in jim dal z Dunaja dne 11. novembra 1533 pravico, da smejo do preklica pobirati mostnino, toda le ob letnih in tedenskih sejmih, drugače pa gre mostnina ob drugih dnevih deželnemu knezu. Dohodke iz mostnine mora uporabljati mesto za popraviljanje in vzdrževanje mostov, prebitek pa upotrebljati za mestne stavbne reparate.

Letne sejme je mesto kmalu dobilo. Že v mestnih pravicah, ki jih je dal koroški vojvoda Henrik, se omenjata dva taka letna sejma: na dan svetega Jakoba (25. julija) in svetega Jerneja (24. avgusta). Prvi letni sejm, na dan svetega Jakoba, je mesto iz neznanega vzroka kmalu izgubilo, pač pa se je vršil na dan sv. Vida (15. junija) letni sejm in tudi na dan svetega Jerneja. Dalje je podelil cesar Friderik III.² mestu še dva letna sejma: na dan svetega Ahacija (22. junija) in na dan Marijinega rojstva (8. septembra), razen tega tudi tedenski sejm na soboto, dočim je bil že iz prejšnjih časov vsak torek tedenski sejm. V 15. stoletju, osobito za Friderika III., je mesto dosti trpelo vsled vednih turških napadov, trgovina je pešala, ljudje niso več dohajali na sejme v Kostanjevico, nazadnje so jih popolnoma opustili. Mesto je imelo vsled tega in večkratnih požarov veliko škodo in je zelo obubožalo; zato je prosilo nadvojvoda Ferdinanda I., da mu povrne stare sejme. In res je Ferdinand I. dne 12. novembra 1533 na Dunaju nanovo podelil Kostanjevici tedenski sejm na torek in dva letna sejma na dan sv. Vida in sv. Jerneja in dne 20. februarja 1552 je dovolil, da se sme vršiti tedenski sejm v soboto in letna sejma na dan sv. Ahacija in Marijinega rojstva, kakor je bil dal cesar Friderik III. mestu to pravico.

Priloga.

Koroški vojvoda Henrik podeli Kostanjevici razne mestne pravice.

Item das ersten, was man in gutten friedt in die stadt zu halten gebet, es seye khorn, wein, fleisch, gewandt oder was es seye, das soll gänzlich frey sein in der stadt; und ob sich ein vierling huebe, so soll dennoch dasselbig guet frey seyn, daß dieselbigen, die es zu halten geben, es mögen freylich verkaufen oder führen, wo sye hin wollen, uns und der stadt nicht zu schaden.

Item so ist auch der stadt recht: wer ausserleuth in die stadt führt und burger werden will, den soll der stadtrichter freylich zu burger empfahen angewärde. Wer aber daß jemandt clagt demnach seinem manne, dem soll der stadtrichter das recht vor ihn pletten und darum einen tag geben zu 14 tagen und wer das, daß er ihn

¹ Sedaj sta le dva mostova.

² Datum ni naznanjen v listini.

behalte vor dem rechten, so soll demnach derselbig mann 14 tag darnach sicher sein und fahren ungeirt, wo er will.

Item wer auch freylich und unversprochenlich jahr und tag sizt in der stadt, der soll fürbaß geruet verbleiben vor mäniglicher an all ansprach. So mag auch kein ausserman keinen burger nicht anbehaben mit aussern leithen, er soll zu den aussern einen burger haben. So ist auch der stadt recht, daß auf sanct Jacobstag und st. Barthlme kirchtag mäniglich dar und damit acht tag vor und acht tag hernach sicher leibs und gutts farren soll, baide für feindschaft und für fanthung an für todtschlag.

Item was auch geschicht zwieschen der stadt und prüfklein und den Innthal und aus dem Ruspach und auf Freüdenau, das soll der stadtrichter richten und nicht der landtrichter, wann der burgfriedt und dieselben gemerckt also von alter herbracht sindt.

Item sollen auch edl und unedl, baid arm und reich, die hauß und hoff zu Landtstraß habend und des genissen wollen, so daß noth ist, helffen die stadt zu bessern, zirkhlen und wachen, und mit der stadt dienen.

Item so soll auch niemand in der stadt mundeuth haben an der landtherr alleine; dieselben sollen vor dem stadtrichter das recht thun und vor ander niemandt und sollen auch alle den dienst thun, den ander burger thuen.

Item es sollen auch die burger kein hauß in der stadt keinem edlman furbaß mehr verkauffen nach ander jemand, nur den die in der stadt vor burgern gesessen sind und mit der gmain wachen und steüern; sy sollen auch furbaß kein ihr guett, das zur stadt gehört, jemandt hingeben oder schaffen bey ihren lebendigen leib oder an ihrem todt, es seyn häuser, mühlen, fleischbänkh, weingarten, wisen oder akher, daß es uns von dienst khäm; wer aber darumb thät, wöllen wir, daß das kein crafft habe.

Item wer auch in der stadt und auch in dem burgfriedt wider das gericht icht thut, es sey mit unziechten oder mit andern sachen, derselb soll das recht thun vor dem stadtrichter und vor ander niemandt.

Item wir erlauben auch von besonderen gnaden brennholz, ziemerholz und waydt in der Krakha bey Landtstraß zu nehmen und zu niessen ohn all ihrung, wo sie daß bedürften, also bescheidentlich, daß sye desselben holz doch niemandts nichts verkauffen sollen.

[Prepis iz leta 1772. Rokopis št. 15.221 dunajske dvorne knjižnice.]

K Vezuvovemu izbruhu l. 79. po Kr.

Za časa rimskega cesarja Avgusta Vezuv ni vznemirjal nikogar: mirno kakor vsaka druga gora je vzdigal svojo glavo ponosno proti sinjemu nebu in le sem ter tja je kak sivolas starček pripovedoval, da je kot deček slišal od starih ljudi, kako je baje v davnih, davnih časih čestokrat ogenj začel švigati iz Vezuva; toda to je bilo le malo verjetno pripovedovanje zgovornega starčka; ako pa mu je kdo mlajših verjel in še celo pristavil, da je tudi on večkrat čul, da so drugi sredi polja okoli Vezuva in na pobočju gore same videli plamen švigati kvišku, tedaj so vsi neverno zmajevali z glavami in Vezuva se radi tega nihče ni bal.

Saj je bila gora od vznožja do vrha pokrita z lepimi gozdi, vinogradi in sadonosniki, njena okolica pa je bila kakor tudi dandanes tako rodovitna in vsled tega tako gosto obljudena, kakor težko kaka druga pokrajina velike rimske države; tam, kjer puhti zdaj iz žrela gosti dim, so se pasle črede in znano je, da je na ravnem in zarastlem vrhu Vezuovem nekdanj zbral Spartak svojim gospodarjem ubegle sužnje ter jih ondi navdušil za boj proti rimskim mogotcem.

Med tedanjimi naravoslovci so se sicer nahajali tudi taki, ki so si vsaj domnevali, da bi Vezuv utegnil biti ugasel ognjenik; toda ni ga bilo med njimi, ki bi ga bilo že ustno izročilo napotilo do tega, da bi se lotil važnega vprašanja ter ga skušal na podlagi natančnega raziskovanja posameznih posebnih znakov gore same in njene okolice rešiti. To raziskovanje bi ga dovedlo do istega zaključka, do katerega je prodrlo novejše razkopavanje in preiskovanje Vezuove okolice, do zaključka namreč, da je Vezuv skoro osem stoletij pred Avgustovim časom že enkrat izbruhnil tolike množine votličev in pepela, da je cela rodovitna in dobro obljudena okolica bila naenkrat z debelo plastjo izmetanih votličev in pepela uničena, zasuta in pokrita.

Ko so namreč v poletju l. 1903. v južnem delu ravnine, skozi katero teče reka Sarno, kopali, prišli so do grobov, katerih ostanki niso imeli nobenih znakov grške ali rimske kulture; iz predmetov, ki so bili mrtvecem v grob položeni, se je dalo sklepati, da so iz osmega stoletja pr. K. Nad temi grobovi je ležala debela plast izjedjenih votličev, ki je prehajala v še debelejšo plast strjenega pepela; nad obema pa je bila črna rodovitna zemlja. Takoj nato so sledile zopet tri plasti, obsegajoče ravno našteje tvarine v taisti vrsti, namreč sprva votličev, potem pepel, nazadnje pa zopet rodovitno zemljo popolnoma na površju. V tej zadnji plasti so se nahajali mnogobrojni ostanki rimske kulture iz časa po Vezuovem izbruhu l. 79. po Kr.; med navedenimi plastmi pa ni bilo, izvemši one grobove pod prvo plastjo, nobenih sledov kake človeške kulture.

Sklep na podlagi teh izkopanih in preiskanih plasti in onih ostankov človeške kulture, ki so jih našli pod plastmi in nad njimi, je bil očividni in takoj jasni. Ako predstavljajo grobovi pod spodnjo plastjo človeško kulturo v začetku osmega stoletja pr. Kr., ni dvomno, da je prvi nad njimi ležeči dve plasti votličev in pepela izbruhnil Vezuv kmalu po označeni dobi. Dejstvo pa, da se nad zgornjo plastjo nahajajo ostanki južnoitalske kulture iz časa po l. 79. po Kr., je nam v dokaz, da je ta plast kakor tudi ona pod njo nastala pri Vezuovem izbruhu l. 79. po Kr.

Oskí, najstarejši prebivalci kampanjski, so obdelovali v osmem stoletju pr. Kr. mirno in v blagostanju rodovitna tla Vezuove okolice; naenkrat izbruhne Vezuv velikanske množine votličev in pepela ter uniči in zasuje z njimi cvetoče naselbine. Ko so se v drugi polovici osmega sto-

letja Grki začeli seliti kot kolonisti na južno-zapadno obrežje italskega polotoka in ko so skušali zasesti tudi sedanji Neapolski zaliv, je bil oni strašni Vezuvov izbruh še vsem v živem spominu: kaj čuda, da se ti grški kolonisti niso naselili tja, kamor bi jih bila sicer morski zaliv in udobnosti za nove naselbine najbolj vabile, to je v bližino Vezuvovo; ne današnji Neapol, ampak Kume so bile prva naselbina onih starih grških kolonistov. In šele dve stoletji pozneje, ko je bil spomin na oni izbruh že dokaj otemnel, so se prebivalci tega mesta, ki ni bilo sezidano na posebno udobnem prostoru, ojunčili, da so se začeli, pomnoženi z drugimi Grki, seliti bliže Vezuvu tja, koder je bilo boljše pristanišče, kjer je bila zemlja rodovitnejša in vabljivejša, kjer so bile naselbine proti sovražnim napadom varnejše in trgovinske zveze na morju in na suhem ugodnejše.

Tako sta nastali novi grški mesti Paleapol (Staro mesto) in Neapol (Novo mesto), drugo samo še kakih deset kilometrov oddaljeno od Vezuva. (Glej zemljevid!)

Umljivo je, da je spomin na oni prvi Vezuvov izbruh čim dalje tem bolj gineval in da je končno bojazen pred tem ognjenikom popolnoma izginila. Strašne naravne sile so zopet mirno spale v globokem gorskem dnu, žrelo Vezuvovo pa se je bilo zasulo, utrdilo in je bilo porastlo kakor vsa gora, tako da je pastir veselo pasel svojo čredo nad nekdanjim žrelom. Vprašanje je, če so ljudje sploh še vedeli, da pomeni Vezuv gorečo goro, ognjenik.

In tako se je množilo prebivalstvo v Vezuvovi okolici vedno bolj in nastajale so vedno nove naselbine, mesta in vasi, po celi Kampaniji, ob morskem obrežju in v ravnini sami. Saj pa je narava kmalu po onem izbruhu obdarila te kraje zopet s tolikimi krasotami in prednostmi, kakor malokateri drug kos zemlje; tudi Italijan naših dni ne pravi brez vzroka: „Vedi Napoli e poi muori!“ Ko so pozneje rimske legije in rimski državniiki to krasno pokrajino spravili pod oblast rimskega orla, so rimski bogataši in plemenitaši začeli postavljati svoje vile ob divnem morskem obrežju Neapolskega zaliva; zopet se je prebivalstvo znatno pomnožilo; že obstoječe naselbine so se razširile in ustanovile so se nove; vse morsko obrežje ob Neapolskem zalivu je bilo okrašeno z vencem cvetočih trgovskih mest in mirnih letovišč; zlasti je bila bližja okolica Vezuvova radi krasne lege in še večje rodovitnosti tako močno obljudena, da bi mogel težko reči, kje da neha ena naselbina in kje da se začne druga.

Največje in najvažnejše naselbine v Vezuvovi najbližji okolici so bile Pompeji, Herkulanej in Stabije; ta tri mesta so bila prvotno od domačih Oskov ustanovljena in pozneje od Samnitov zasedena; tem pa so sledili nazadnje Grki in Rimljani, ki so zdaj tvorili najuglednejši in najveljavnejši del meščanstva.

Mesto Pompeji, glavno izmed navedenih treh, je ležalo južno od gore Vezuva, tako da si prišel iz mesta vrh gore lahko v približno šestih urah. Razprostiralo se je na osamljeni brežini ob tedaj plovnem Sarnu in je bilo vsled dobrih trgovskih zvez tako glede vabljivega Neapolskega morskega zaliva, kakor glede rodovitne okolice ena glavnih trgovskih točk blizu Vezuva. Poleg trgovine je cvetelo v tem mestu zlasti tudi obrtništvo; mesto je imelo velike strojarnice, pekarnice in velikansko valjalnico. V prvem stoletju po Kr. je štelo približno 30.000 prebivalcev.

Drugo mesto Herkulanej se je raztezalo na zapadnem vznožju gore Vezuva tik ob morskem obrežju in je bilo torej pri kakem Vezuvovem izbruhu izpostavljeno največji nevarnosti. Bilo je manjše od Pompejev, vendar sta tudi v njem cveteli trgovina in obrt.

Stabije so bile naselbina ob južnem obrežju Neapolskega zaliva, nekaj kilometrov južno-zapadno od Pompejev. Ta naselbina je obsegala velike trgovske hiše in trgovska skladišča in poleg njih druga poslopja za morski promet; bolj v ozadju, na pobočju današnjih gor Monte Coppola in Monte Lettere, pa so stale krasne in razkošne vile bogatih Rimljanov, ki so zahajali sem na letovišče.

V vseh teh mestih, kakor tudi v drugih naselbinah, manjših in večjih vaseh v Vezuvovi okolici, je bilo dokaj bogastva in blagostanja; povsod je vladalo pristno južno-italsko lahkomišljenje, veselo in razposajeno življenje. In ako bi kak učen modroslovec na podlagi raziskovanja in zaključkov, do katerih bi bil ravno tako lahko dospel kot neumorni preiskovalci v naših časih, tedaj začel govoriti svojim rojakom o mogoče preteči jim nevarnosti, bi se zanj bržkone nihče ne zmenil.

Tako so srečni in bogati Vezuvovi okoličani mirno in veselo uživali udobnosti svojega življenja, ko nastane 5. svečana l. 63. po Kr. v grozo, strah in trepet vseh prebivalcev lepe Kampanije strašen potres.

Biti je moral sila močan, kajti razrušil in razdejal je skoro polovico mesta Herkulaneja in tudi druge naselbine v okolici Vezuvovi so bile hudo poškodovane. Toda čeravno so skrivne moči, ki so do tedaj spale v strašnem dnu gore Vezuva, že prvič s tako grozo zažugale, vendar se meščani za to niso dosti zmenili. S hitrostjo in naglico, ki je prirojena južnemu Italcu, in brez vsake skrbi za bodočnost, v kateri bi se nekaj podobnega, če že ne nekaj še silnejšega vendar moglo zgoditi, so začeli popravljati pri onem potresu uničene dele svojih naselbin. Razrušena in zasuta poslopja in svetišča so nanovo pozidali, marsikatero prej ozko in zadehlo ulico so razširili in ta ali oni trg okrasili z novimi kipi, vse v tedaj modernem slogu in zmislu.

Tako so ti nesrečni ljudje še vedno popravljali in olepševali svoja mesta, ko je nastal 24. velikega srpana l. 79. po Kr., torej šestnajst let po onem potresu, najgrozovitejši v zgodovini znani Vezuvov izbruh, ki

je z mrtvaško odejo pokrtil vso od narave tako bogato obdarovano okolico, vse naselbine, mesta, trge in vasi, zelene gozde, rodovitno polje, lepe sadonosnike in krasne vinograde, pa tudi dokaj ljudi, ki niso mogli uteči strašni usodi.

V tej grozni nesreči je bila za ljudi še sreča, da Vezuvov izbruh ni nastal popolnoma nepričakovano. Že nekaj dni pred 24. velikim srpanom je potres, ki se je širil očitvidno iz Vezuvovega središča, pretresal neprenehoma, zdaj z večjo, zdaj zopet z manjšo silo, vso kampanjsko pokrajino, kar je pač mnogim bilo v svarilo, a tudi znamenje bližajoče se nevarnosti; radi tega so že tedaj ljudje zapuščali svoja bivališča, zlasti mesta, kjer je bila v ozkih ulicah velika nevarnost; kajti vsled močnih zemeljskih sunkov so se višja poslopja že začela podirati in v hiši kmalu nikdo ni bil več varen, da ga ne pokopljejo razvaline razsutega domovja. Da so ljudje v svojem strahu, da bi se vsled močnega potresa moglo porušiti in pogrezniti mesto, vzeli pri svojem begu s seboj vse, kar so le mogli, je pač pričakovati; potrjuje nam to tudi dejstvo, da so v izkopanih in raziskanih mestih našli primeroma zelo majhno število dragocenosti. Tudi število najdenih in izkopanih človeških okostij je v primeri s številom tedanjih prebivalcev tako nizko, da iz njega z zanesljivostjo lahko sklepamo, da so se prebivalci večinoma rešili, preden je nastala katastrofa. Nekateri so našli smrt samo radi tega, ker vkljub preteči nevarnosti niso pravočasno bežali, čeravno bi bili mogli; hoteli so rešiti kolikor le mogoče, in so bili s svojimi dragocenostmi vred zasuti; drugi zopet vsled onemoglosti niso mogli zbežati ali niso smeli, kakor ujetniki ali oni vojak, ki je ob mestnih vratih na straži stal; mnogi so se poskrili po kletih, kjer so se pri izbruhu radi pomanjkanja sape zadušili.

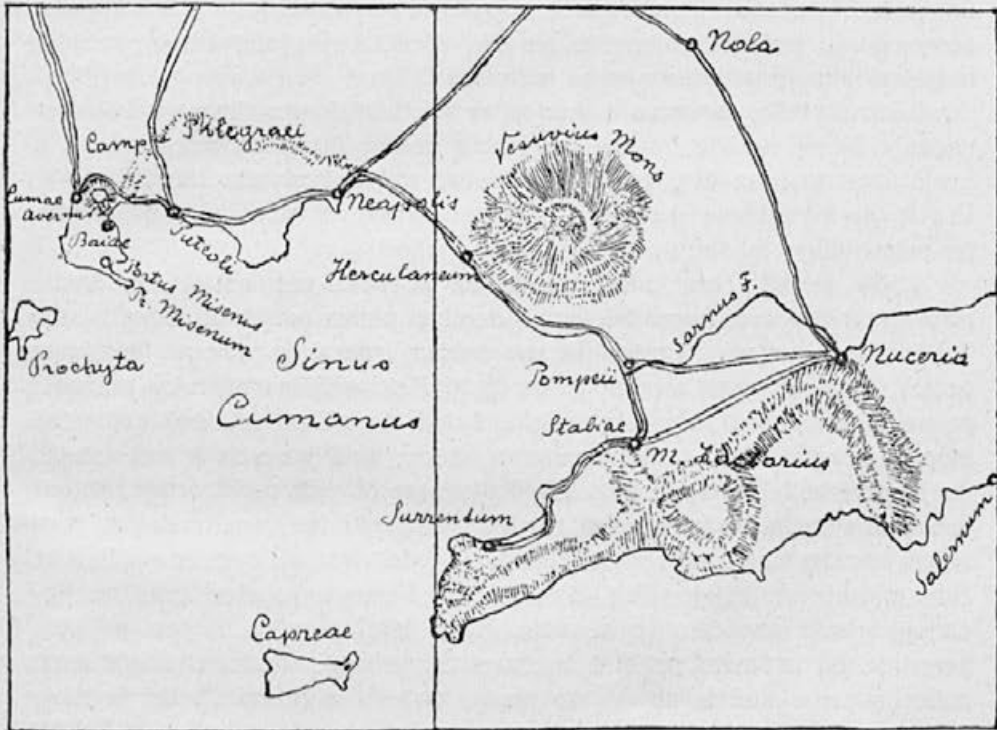
Katastrofo samo si bomo predstavljali najlažje in najboljše, ako prečitamo oni dve pismi, ki jih je o njej spisal rimski pisatelj in državnik Plinij mlajši.¹ Plinij je bil v onih usodepolnih dneh s svojo materjo in z njenim bratom Plinijem starejšim, ki je bil svojega stričnika tudi posinovil, v Mizenu, rimskem pristanišču za vojno brodovje; bil je torej vsekakor toliko oddaljen od Vezuva, da ga ni mogla doleteti ona usoda, katera je dohitela n. pr. prebivalce v Pompejih, če so odlašali z begom in zaostali; a bil je vendar tudi tako blizu Vezuva, da je mogel natančno opazovati strašne prizore in dogodke pri izbruhu samem.

Obe imenovani pismi je Plinij naslovil na rimskega zgodovinarja Kornelija Tàcita, kateri ga je bil kot svojega prijatelja naprosil, naj mu opiše smrt svojega strica in svoje lastne doživljaje pri Vezuvovem izbruhu. Pismo o Pliniju starejšem, katerega je nemila smrt zgrabila kot učenjaka in človekoljuba pri onem Vezuvovem izbruhu, se glasi takole:

¹ R. C. Kukula: Briefe des jüngereren Plinius. Dunaj, 1909², str. 50—57.

„Bil je (moj stric) v Mizenu ter je osebno kot poveljnik vodil brodovje. 24. velikega srpana okoli ene ure popoldne naznani moja mati, da se ji prikazuje oblak, nenavaden po velikosti in po podobi. On se je bil solnčil in potem skopal v mrzli vodi; ležè je bil malo jedel in potem je čital; zahteva opanke in zleze na hrib, raz kateri je mogel ono čudežno prikazen najbolj opazati. Za oddaljene gledalce nerazločno, iz katere gore (pozneje se je spoznalo, da je bil Vezuv), se je dvigal oblak, katerega sličnosti in podobe bi nobeno drugo drevo ne moglo bolj izraziti nego pinija. Kajti kakor z velikanskim deblom se je dvigal proti nebu in širil v nekatere veje, ker od močnega zračnega puha vzdignjen, potem pa od ponehavajočega pač zapuščen, ali tudi od lastne teže premagan, se je izgubljal v širjavo, včasih bel, včasih črn in marogast, kakor je bil dvignil ravno zemljo ali pepel. Kot zelo učenemu možu se mu je zdela prikazen važna in vredna, da si jo bliže ogleda. Zaukaže, pripraviti liburnsko ladjo; meni da dovoljenje, če bi hotel zajedno z njim iti. Odgovoril sem, da se rajši učim, in slučajno mi je on sam naročil nekaj pisati. Že je odhajal od doma, ko sprejme pismo Rektine, ki je bila od tako preteče nevarnosti vsa prestrašena (njena vila je namreč stala na vznožju gore in samo beg na ladjah je bil mogoč); prosila ga je, naj jo reši iz tolike nevarnosti. On se premisli, in kar je bil započel v ukaželjnosti, tega se loti z junaškim pogumom. V morje spusti ladje-četveroveselnice in stopi sam na ladjo, da bi hitel na pomoč ne le Rektini, ampak mnogim (kajti zelo obiskano je bilo ljubko morsko obrežje). Hiti tja, od koder drugi bežijo, in krmari naravnost v nevarnost, tako brez strahu, da je vsako gibanje onega strašnega pojava, kakor ga je bil z očmi ujel, narekoval in dal zapisati. Že je padal pepel na ladje, čim bliže so prihajali, tem bolj vroč in tem gostejši; že celo votlički in črno, osmojeno in v ognju zdrobljeno kamenje; že je bilo obrežje vsled naenkrat nastale plitvine in iz gore iztrganega pečevja nepristopno. Ko je bil nekaj časa nedoločno premišljal, ali se naj obrne, je kmalu krmarju, ki je prigovarjal, naj tako stori, rekel: „Z junaki je sreča; vozi k Pomponijanu!“ Ta je bil v Stabijah zaradi vmes razprostirajočega se zaliva od njega ločen (morje namreč prodira v obrežje, lahko v krogu zakrivljeno). Čeravno nevarnost tu še ni bila v bližini, a vendar že vidna, in ker bi bila, ako bi naraščala, zelo blizu, dal je bil spraviti vso prtljago na ladje, tako da mu je bil beg zagotovljen, ako bi se bil nasprotni veter polegel; tja se pripelje moj stric z zelo ugodnim vetrom, objame trepetajočega, ga tolaži, in da bi ublažil njegovo bojazen s svojo brezskrbnostjo, da se odnesti v kopelnico; skopan, leže k mizi, in sicer vesel ali, kar je enako važno, podoben veselemu. Med tem so iz gore Vezuva na več krajih odsevali sila široki plameni in visoki požari, katerih žar in svetlobo je povečevala temna noč. Kot nekako zdravilo proti strahu je oni zatrjeval, da gore v

samoti ognjišča, od kmetskih ljudi v trepetu zapuščena, in osamljene vile. Potem je legel k počitku in je imel sicer prav dobro spanje. Kajti sopenje njegovo, ki mu je bilo radi njegove debelosti težje in glasneje, so čuli oni, ki so se mudili pred njegovim pragom. Toda dvorišče, s katerega je vodil dohod v sobo, se je bilo s pepelom in z votlički vmes že tako visoko napolnilo, da bi bil izhod onemogočen, če bi se bil še dalje časa mudil v spalnici. Prebude ga, on izstopi in se vrne k Pomponijanu in k drugim, ki so bili vso noč prebdeli. Skupno se posvetujejo, ali naj ostanejo

Okolica Vezuvova.

Merilo 1 : 500.000.

v hišah, ali naj gredo na prosto. Kajti vsled ponovnih podzemeljskih sunkov so se hiše majale in zdelo se je, kakor da bi se, od podzidja iztrgane, zdaj sem, zdaj tja zibale, ali zopet nazaj. Pod milim nebom zopet se je bilo treba bati padanja sicer lahkih in izjedehih votličev; primerjajoč nevarnost nevarnosti, so se vendar odločili za zadnjo. In sicer je pri onem premislek prevladal drug premislek, pri ostalih ena bojazen drugo. Privezali so si s prtenimi robci podvzglavnike na glave; ti so jim služili v obrambo proti padajočemu kamenju. Že je svetil drugod dan, a tam je vladala noč, temnejša in bolj črna kakor vse noči; vendar

so jo razsvetljevale plamenice in raznovrstne druge luči. Sklenili so, iti na obrežje ter od blizu pogledati, če bi si že mogli upati na morje; ono je bilo še vedno viharno in razburkano. Tu se uleže na prt, ki si ga je bil snel, zahteva ponovno hladne vode ter jo izpije. Potem so plameni in njih napovedovalec, žvepleni duh, druge zapodili v beg, njega pa so samo vzdramili. Opiraje se na dva sužnja, se vzdigne, a se zgrudi takoj zopet, ker je bilo po mojem domnevanju njegovo dihanje vsled preveč zadehlega hlapa ovirano in njegov sapnik zaprt; ta pa je bil pri njem itak že od narave bolan, ozek in često hropljiv. Ko se je zopet zdanilo (bil je tretji dan po njegovi smrti), so našli njegovo truplo nepoškodovano, neranjeno in pokrito, kakor je bil prej oblečen. Podoba trupla je bila bolj podobna spavajočemu nego mrtvemu.“

Ravno tako zanimivo kakor prvo je tudi drugo pismo, v katerem popisuje Plinij v živih barvah svojemu prijatelju in nam strah, ki ga je s svojo materjo in z drugimi ljudmi prestal pri Vezuvovem izbruhu l. 79. Pravi, da ga obhaja groza pri spominu na one strašne dogodke, potem pa pripoveduje takole:

„Ko je bil stric odšel, sem jaz posvetil ves ostali čas študiranju (saj sem radi tega bil ostal doma); potem sem se kopal, sem kosil in spal, sicer nemirno in ne dolgo. Poprej je mnoge dni trajal potres, ki je bil manj strahovit, ker je v Kampaniji navaden; v oni noči pa se je tako ojačil, da se je zdelo, kakor da bi se vse ne le majalo, ampak udiralo. Mati plane v mojo spalnico; tudi jaz sem ravno vstajal, da bi jo vzbudil, ako bi spala. Usedla sva se ob hiši na dvorišče, katero je ležalo v zmerni razdalji med morjem in hišami. Ne vem, ali naj to imenujem neustrašenost ali nespametnost — tedaj sem bil namreč v 18. letu. Dam si prinesiti knjigo Tita Livija, čitam kakor v prostem času ter nadaljujem celo započeto izpisovanje. Ko v tem trenutku stričev prijatelj, kateri je bil nedavno prišel k njemu s Španskega, zapazi mene in mojo mater mirno sedeti in mene celo pisati, kara njeno potrpežljivost in mojo neustrašenost. A ostal sem z nič manjšo marljivostjo vtopljen v knjigo. Že je bila ura šest in še vedno se ni bilo zdanilo in svit je bil nekam moten. Že so bile okoli stoječe hiše omajane in na prostoru, ki je bil sicer odprt, a ozek, je bila nevarnost, da se razrušijo, velika in gotova. Šele tedaj smo sklenili, zapustiti mesto. Sledi nam zbegana množica, ki stavlja v strahu to, kar smatrajo drugi za pametno, tuj sklep nad lastnega in nas pri odhajanju v velikanski trumi tlači in potiska dalje. Zapustivši hiše, se ustavimo. Tu doživimo mnogo čudežev in strahu. Kajti vozovi, katere smo zaukazali potegniti na prosto, so se gugali na polju, četudi je bilo popolnoma ravno, sem ter tja in niso ostali na istem mestu, dasi smo jih podložili s kamenjem. Razentega se je zdelo, kakor da bi se morje samo v se pogrezalo in vsled potresa takorekoč umikalo. Morsko obrežje vsaj

se je bilo pomaknilo naprej in na njem je ležalo mnogo zaostalih morskih živali. Na nasprotni strani pa se je bil črn, strašen in ognjen oblak raztrgal v križema zapletene proge in je bil razcepljen v podolgovate ognjene podobe, ki so bile strelam podobne, samo večje. Tedaj je oni prijatelj s Španskega odločneje in z večjim poudarkom rekel: „Če tvoj brat, če tvoj stric živi, želi tudi vajino rešitev, če je pa preminul, je želel, da ga preživita; zakaj se torej obotavljata in ne bežita?“ Odgovorila sva, da bi nama srce ne dopustilo, skrbeti za svojo rešitev, dokler sva o njegovem položaju na nejasnem. Oni ne čaka več dalje; plane naprej in se v diru odtegne nevarnosti. Kmalu potem se je začel oni oblak spuščati na zemljo in pokrivati morje; zagrnil je bil otok Kapri in zatemnil Mizenski nos. Tedaj me je moja mati prosila, pozivala in mi velevala, da naj na vsak način zbežim; češ kot mladeniču mi je mogoče, ona pa da je vled ostarelosti in bolehavega telesa onemogla in da bo rada umrla, če ne bo kriva moje smrti. Odvrnil sem, da se brez nje ne bom skušal rešiti; potem jo primem za roko ter jo silim, da podvoji korake. Le nevoljna uboga ter si očita, da zadržuje mene. Že je padal pepel, vendar še ne v veliki množini. Ozrem se; za hrbtom nama je grozil gost dim, ki se je bil ulegel na zemljo ter nama sledil kakor hudournik. „Stopiva s pota,“ rečem, „dokler še vidiva, da naju množica spremljevalcev na cesti ne pohodi in potlači.“ Jedva sva se bila usedla, je nastala noč, temna, ne kakoršna je brezlunina in oblačna, temveč kakoršna nastane v zaprtih prostorih, če pogasiš luč. Slišati je bilo kričanje žensk, ječanje otrok, klicanje mož; nekateri so svoje starše, ti svoje otroke, drugi zopet svoje žene klicaje iskali ter jih skušali spoznati po glasu; ta je oplakoval svojo usodo, oni usodo svojcev; mnogi so sklepali roke proti nebesom, večina pa je trdila, da nikjer ni več bogov in da je napočila večna in zadnja noč nad svetom. Bili so pa tudi taki, ki so z izmišljenimi in zlaganimi strašnimi poročili resnične nevarnosti še pretiravali. Nekateri zopet so poročali, da se je en del v Mizenu porušil, drugi pa da gori; to je bilo sicer zlagano, vendar so jim ljudje verjeli. Za nekaj časa je postalo svetlo; toda to se nam ni zdel dan, ampak znamenje bližajočega se ognja. Sicer je ogenj ostal v precejšnji daljavi, zopet se je stemnilo in zopet je padal pepel, gost in težek. Vstajala sva v enomer ter si ga otesala; drugače bi naju pokrnil in celo zadušil. Ponašati bi se mogel, da mi v tolikih nevarnostih ni ušla nobena tožba in noben nemoški glas, ako bi mi ne bilo prepričanje, da umrem z vsem svetom in ves svet z menoj vred, v sicer žalostno, a vendar veliko tolažilo v smrti. Končno se je oni gosti dim vendarle razredčil in se razpršil v meglen dim; potem je napočil pravi dan, tudi solnce je zasijalo, vendar motno, kakor sije navadno pri solnčnem mraku. Še negotovim našim pogledom se je zdelo vse kakor predru-gačeno in z visokim pepelom kakor s snegom pokrito. Ko smo se vrnili

v Mizen, smo se na vse mogoče načine krepili ter prestali nemirno noč, omahovaje med upom in strahom. Strah je prevladoval; kajti potres je trajal dalje in zelo velika množica zbesnelih ljudi je s strašnim prorokovanjem uganjala šalo z lastno in tujo nesrečo. Dasi sva midva nevarnost že izkusila in morala novo pričakovati, vendar se niti tedaj nisva mogla odločiti za odhod, dokler ne bi došlo kako poročilo o stricu.“

Če so morali že prebivalci v Mizenu, ki je bil vendar primeroma zelo oddaljen od Vezuva, prestati vso ono grozo in strah, kakor čitamo v Plinijevih pismih, potem si pač lahko predstavljamo, kake strašne trenutke da so morali preživeti nesrečni prebivalci v najbližji okolici Vezuvovi, kakor n. pr. meščani v Pompejih, ki so bili v velikem številu ravno pred nastalim izbruhom zbrani v amfiteatru kot gledalci gladiatorskih iger in borb, ali posebno v Herkulaneju, ne le tisti, ki so v ognjeni reki deroče lave pod padajočim vročim kamenjem strašno umirali, dokler jih ni rešila smrt še hujših bolečin, ampak tudi ona velika množica, ki je vsej tej grozi še srečno z življenjem utekla.

Ko je bruhanje po treh dneh ponehalo in je solnce zopet posijalo, je bila vsa Vezuvova okolica z deloma do 30 metrov debelo plastjo iz gore izmetane tvarine zasuta in pokrita; smrtna tišina je vladala povsod in plaho se je človek izogibal mesta strašne katastrofe. Toda s časom je lahkoživi južni Italec zopet pozabil na ono nesrečo in nad zasutimi mesti so nastale nove naselbine, blizu nekdanjih Stabij današnje Castellammare, ravno nad zasutim Herkulanejem pa Partici in Rezina; tu so l. 1711. pri kopanju nekega studenta slučajno prišli na staro, zasuto herkulanejsko gledališče in tako na mesto samo. Četudi je Vezuv noter do današnjega dne še mnogo- in mnogokrat pokazal svojo strašno in silno moč, četudi je mnogokrat zopet uničil cvetoče vasi, lepe vinograde in rodovitno polje: človek se ni dal pregnati in tako biva še zdaj v Vezuvovi okolici gosto prebivalstvo, ne meneč se za to, da bi Vezuv zopet kdaj utegnil pokriti vso svojo okolico z novo mrtvaško odejo. Oni izbruh l. 79. po Kr. pa je imel to dobro stran, da nam je v zasutih in zdaj izkopanih in večinoma preiskanih mestih ohranil še vedno neizčrpan vir južno-italske in grško-rimske kulture.

Dr. Fr. Mischitz.

Strelne vaje.

(Poroča prof. dr. Capuder.)

Ko se je pričela naša vojna uprava resno baviti z mislijo, skrajšati in olajšati prezentno vojaško službo in orožne vaje, je morala obenem misliti, kako bi vkljub okrajšani vojaški službi dvignila splošno usposobljenost za rabo modernega orožja. Odločila se je za način, ki je v navadi na Francoskem in v Italiji in ki tudi nam ni čisto tuj (Tirolska). Začela je pospeševati in podpirati strelna društva. Povsod ustanavljajo v zadnjem času strelna društva in vojaška uprava jim daje v uporabo orožje in jim preskrbuje strelivo po nizki ceni.

Da bi zanimanje za to še bolj pospešila, je vojna uprava izposlovala, da je v letošnjem šolskem letu naučno ministrstvo vpeljalo po avstrijskih srednjih šolah strelne vaje za one učence zadnjih dveh razredov, ki se prostovoljno javijo.

Izpeljati se je dal ta odlok v letošnjem šolskem letu šele zelo pozno. Kot dan, ko se imajo vaje pričeti, je bila določena za vse zavode sobota 4. februarja. Na zavodih, ki se nahajajo v krajih z vojaško garnizijo, so imeli poučevati v streljanju častniki. Kjer pa ni vojaštva, tja je vojaška uprava poslala samo za prvi dve vaji po enega častnika z nekaterimi podčastniki, da so prinesli orožje in vaje vpeljali. Nadaljni pouk pa so nato prevzeli za to sposobni člani učiteljskega zbora.

V Kranju smo pričeli z vajami 4. februarja t. l. Vpeljal je pouk L. Šušteršič, nadporočnik c. kr. domobranskega pešpolka št. 27. V dveh sobotah je podal vsa potrebna navodila za nadaljni pouk in deloma izuril 7 dijakov, ki so bili nato nekaki inštruktorji za druge. Redni pouk se je pričel 18. februarja, ko se je oglasilo vseh 39 sedmo- in osmošolcev, ki so začetkom leta izjavili, da se hočejo udeleževati strelnih vaj. Da se prepreči vsak nereden obisk vaj, je bilo treba zahtevati, da naj tisti, ki po prvi vaji izprevidijo, da bi jim bile vaje pretežavne, ali jih ne bi mogli redno obiskovati, takoj po prvi vaji izstopijo. 11 dijakov se je te dovolitve poslužilo. Tako je redno obiskovalo strelne vaje 28 dijakov. Ves čas ni bilo nobenega povoda za kako grajo bodisi glede discipline, bodisi glede obiska. O obisku vaj je vodil poročevalec zapisnik in o vajah samih dnevnik. Vseh vaj je bilo 18. Pozimi in ob slabem vremenu se je vadilo

v telovadnici, pozneje na dvorišču. Enkrat se je vršila vaja v cenitvi razdaj (Distanzschützen) na prostem, dvakrat pa so dijaki streljali na vojaškem strelišču v Ljubljani.

Pouk se je vršil na podlagi knjige: *Anleitung für den Schießunterricht an Mittel- und Fachschulen.* (Wien 1909. K. k. Hof- und Staatsdruckerei). Na razpolago je dala vojaška uprava tri puške in vso pripravo za sobno streljanje (Kapselschießeinrichtung). Dijaki so bili razdeljeni na tri oddelke. Prvi oddelek je rabil staro puško model iz leta 1890., drugi novo puško m. 95. in tretji karabinca m. 90. Razložilo in vadilo se je najpogotnejše o stoji in držanju orožja pri streljanju. Vsak oddelek je moral tudi spoznati natančneje ves notranji mehanizem svoje puške. Nato so sledile vaje v basanju, merjenju in streljanju stoje, leže in kleče. Pri tretji vaji je en oddelek že pričel s sobnim streljanjem. Tu je bila za vse tri oddelke na razpolago le ena priprava (ena tarča in dva magacina patron). Voditelja vaj sta si zaradi tega delo tako razdelila, da je poročevalec redno imel teoretični pouk, medtem ko je njegov tovariš vodil streljanje samo. Po odredbi bi prišlo na vsakega udeleženca 100 streliv pri sobnem streljanju. Ker pa so se vaje tako pozno začele in se je moglo streljanje vršiti zelo počasi, zato je mogel vsak oddati le okoli 30 streliv. Posebno zamudno in težavno je bilo pogosto snaženje puške, ki postane že po 20 streliv za nadaljno streljanje neporabna. Ker se je doseglo pri sobnem streljanju v desetih vajah povprečni uspeh 52% in je bil pouk časovno omejen s koncem maja, se je sklenilo za tekoče šolsko leto zaključiti pouk z dvakratnim streljanjem na vojaškem strelišču v Ljubljani. V ta namen so se peljali udeleženci 20. in 27. maja dopoldne v Ljubljano. Strelišče jim je bilo obakrat odkazano za čas od dveh do treh in pol. Vendar je že prvič streljanje z ozirom na ljubljanske zavode, ki so isti dan streljali, trajalo le dobro uro. Dne 27. maja pa je streljanje moglo trajati celo le 40 minut. Streljanje je obakrat vodil s pomočjo več podčastnikov en nadporočnik ljubljanske garnizije, ki je obenem poučeval v streljanju na enem onih ljubljanskih zavodov, ki so isti dan streljali. Izid streljanja v Ljubljani je razviden iz sledečega pregleda.¹

I.	II.	III.	IV.	V.	I.	II.	III.	IV.	V.
1	Ahačič Janez	VIII.	17	70·5	6	Jalen Janez	VIII.	16	81
2	Blautz Filip	VII.	15	73	7	Jelovčan Pavel	VIII.	11	73
3	Dereani Jakob	VIII.	15	80	8	Jenko Valentin	VIII.	24	75
4	Fister Valentin	VII.	17	53	9	Jereb Jožef	VII.	18	73
5	Gostiša Franc	VII.	17	35	10	Jerše Viljem	VII.	17	47

¹ Opomba: I. tekoča številka, II. ime, III. razred, IV. število streliv, V. zadeto v odstotkih. Eden ni dosegel nobenega uspeha in eden se streljanja ni mogel udeležiti.

I.	II.	III.	IV.	V.	I.	II.	III.	IV.	V.
11	Kovač Franc	VIII.	11	64	19	Simonič Primož . .	VII.	18	50
12	Kunstelj Alojzij . .	VII.	16	63	20	Sivec Janez	VIII.	6	33
13	Markič Franc	VIII.	16	63	21	Sušnik Janez	VIII.	11	82
14	Ovsenek Jožef	VIII.	14	50	22	Šilar Ignacij	VIII.	15	67
15	Peterlin Milan	VII.	21	71	23	Štrekelj Jakob . . .	VIII.	18	67
16	Polak Ferdinand . .	VIII.	15	53	24	Tavčar Vincencij . .	VII.	16	62-5
17	Porenta Jožef	VIII.	15	53	25	Vrhunc Jernej	VIII.	11	54-5
18	Pucher Feliks	VII.	15	73	26	Zupan Ignacij	VII.	11	82
						Skupaj		396	64

Rabile so se pri streljanju le nove puške m. 95. in posebne patrone (Schützenpatronen), ki imajo manjšo množino smodnika in pri katerih svinčeno jedro krogle spredaj ni pokrito z jeklenim ovojem. Vojaška uprava je to patrono vpeljala, češ da je sunek pri strelu manjši in pok manj oster. Zato pa je bilo treba rabiti višji nastavek (Aufsatz).

Letošnje strelne vaje so imele namen, dobiti izkušenj, na podlagi katerih naj bi se končno uredil ta pouk. Omenjena voditelja strelnih vaj sta se odločila, porabiti le ona sredstva, ki jih je provizorično dovolila uprava. Vendar se je pokazalo, da je potrebno:

1. Naj bi se vpeljala le ena vrsta orožja, in sicer nova puška m. 95.
2. Naj bi se dalo na razpolago več pušk (redoma 10).
3. Naj bi se prepustilo več magacinov za sobno streljanje (redoma 9).
4. Naj bi se dovolila revnim dijakom prosta vožnja k vajam v ostrem streljanju.

5. Določil naj bi se za vsak zavod poseben častnik, ki pripravi vse potrebno za ostro streljanje in isto nadzira ter po potrebi tudi med letom pomaga učiteljem, ki vodijo streljanje.

6. Rabila naj bi se pri ostrem streljanju sploh le navadna patrona. Uspeh pri ostrem streljanju bi bil veliko lepši, ako bi bili mogli streljati s svojimi puškami. Kakò vplivajo na izid različne puške, se je pokazalo pri obeh streljanjih. Prvič so Kranjci dosegli povprečni uspeh 76,5%, drugič pa le 50%. Pri prvem streljanju je najboljši strelec v šestih strelih dosegel 38 enot, pri drugem pa je s slabo puško v šestih strelih zadel le enkrat, dasi je prvič streljal na 300*, drugič pa na 200*. Pri novi patroni je razpršenje strelav (Streunung) neprimerno večje, kakor pri navadni patroni. Tudi je pri raznih puškah treba vedno kontrolirati nastavek. Če bi bilo za kakih 30 udeležencev 10 pušk na razpolago, bi se jih lahko razdelilo v tri oddelke po 10 in bi lahko vaje v orožju bolje vadili, ker bi vsak vedno delal. Tudi bi lahko na strelišču rabili svoje puške. Če se pomnoži število magacinov za sobno streljanje, se bode to lahko hitreje vršilo. Na

vojaško strelišče bi morali priti vsaj kakih petkrat, da bi oddal lahko vsak dovolj strellov. Tudi bi morali zunanji zavodi strelišče imeti odločeno za več časa.

Vpeljava strelnih vaj je začetkom zadela v nekaterih krogih na odpor. Malo je bilo tistih, ki so z veseljem pozdravili ta pouk. Pri nas je postal pouk v streljanju dijakom razvedrilo. Streljanje zahteva mirne roke in bistrega očesa. Odvajalo bo dijaštvo v malih mestecih od brezdelnega pohajkovanja. Navajalo je dijake na pazljivost. Vsakdo je lahko dobre posledice pazljivosti takoj opazil pri uspehu v zadevanju cilja. Z veseljem in vnemo so šli vsi v Ljubljano na strelišče in se zlasti prvič veseli lepega uspeha vračali.

Poročevalec je uverjen, da bode vpeljava streljanja le dobro vplivala, zlasti na zavodih v manjših krajih, in da bodo tudi tisti, ki so morda novotarijo z nezaupljivostjo gledali, spoznali njen pravi pomen in njene dobre strani.

Schulnachrichten.

A. Das Äußere der Schule.

I. Das Lehrpersonal.

a) Veränderungen im Lehrkörper.

1. Aus dem Verbands des Lehrkörpers schieden die Herren:

a) Professor **Josef Bučar**, dem mit Erlaß ^{U.-Min. 31. VIII. 1910, Z. 35.803}
_{L.-Sch.-R. 6. IX. 1910, Z. 6201} eine
Lehrstelle am k. k. II. Staatsgymnasium in Laibach verliehen wurde.

b) Professor **Dr. Josef Debevec**, der mit Erlaß ^{U.-Min. 13. VI. 1910, Z. 14.953}
_{L.-Sch.-R. 15. VII. 1910, Z. 4384}
eine Lehrstelle am k. k. I. Staatsgymnasium in Laibach erhielt.

c) die suppl. Gymnasiallehrer **Marko Bajuk**, **Martin Beranič**, **Adolf Robida** und **Ignaz Zaplotnik**.

2. In den Verband des Lehrkörpers trat ein der Herr **Dr. Karl Capuder**,
Supplent am k. k. Staatsgymnasium in Görz, der mit Erlaß ^{U.-M. 31. VIII. 1910, Z. 35.803}
_{L.-Sch.-R. 6. IX. 1910, Z. 6201}
zum wirklichen Lehrer an der hiesigen Anstalt ernannt wurde.

3. Zum wirklichen Lehrer an der hierortigen Anstalt wurde ernannt der
bisherige Supplent **Anton Detela** mit Erlaß ^{U.-M. 30. VI. 1910, Z. 23.979}
_{L.-Sch.-R. 13. VII. 1910, Z. 4386}

4. Mit Erlaß des k. k. L.-Sch.-R. vom 17. IX. 1910, Z. 6356, bzw. vom
27. IX. 1910, Z. 6666, wurden die absolvierten Lehramtskandidaten **Johann Krajec**
und **Friedrich Kmet** zu suppl. Gymnasiallehrern und mit Erlaß vom
22. XI. 1910, Z. 7993, der Stadtpfarrkooperator **Engelbert Rakovec** zum
Aushilfskatecheten bestellt.

5. Mit Erlaß ^{U.-M. 21. IX. 1910, Z. 14.767}
_{L.-Sch.-R. 15. IX. 1910, Z. 6304} wurde der k. k. Professor **Johann Grafenauer**
auch für das Schuljahr 1910/11 dem k. k. I. Staatsgymnasium in
Laibach und mit Erlaß ^{U.-M. 12. IX. 1910, Z. 32.218}
_{L.-Sch.-R. 26. IX. 1910, Z. 6622} der Professor der Staatsreal-
schule in Idria, **Dr. Josef Mencej**, der hierortigen Anstalt zur Dienstleistung
zugewiesen.

6. Im Lehramte definitiv bestätigt wurde der wirkliche Gymnasiallehrer
Dr. Karl Capuder mit Erlaß des k. k. L.-Sch.-R. vom 16. XII. 1910, Z. 7727.

7. Den Professoren **Johann Masten** und **Dr. Simon Dolar** wurde die
erste (L.-Sch.-R. Erlaß vom 24. X. 1910, Z. 7259, bzw. vom 16. V. 1911, Z. 3172)
und dem Professor **Anton Zupan** die zweite Quinquennalzulage zuerkannt
(L.-Sch.-R. Erlaß vom 11. II. 1910, Z. 877).

b) Beurlaubungen.

1. Der Professor **Franz Komatar** wurde mit Erlaß ^{U.-M. 27. VII. 1910, Z. 26.356} _{L.-Sch.-R. 9. IX. 1910, Z. 6096} zum Zwecke der Abfassung von Lehrbüchern für Mittelschulen auch für das Schuljahr 1910/11 beurlaubt.

2. Mit Erlaß ^{U.-M. 28. I. 1911, Z. 52.210 ex 1910} _{L.-Sch.-R. 4. II. 1911, Z. 694} wurde der wirkliche Gymnasiallehrer **Anton Sušnik** krankheitshalber bis zum Schlusse des Schuljahres 1910/11 beurlaubt.

3. Mit Erlaß des U.-M. vom 28. I. 1911, Z. 50.324 ex 1910, bzw. vom 22. III. 1911, Z. 7279 (L.-Sch.-R. Erlaß vom 4. II. 1911, Z. 721, bzw. vom 28. III. 1911, Z. 2019) wurde auch der zur Dienstleistung zugewiesene Professor **Dr. Josef Mencej** für das Schuljahr 1910/11 krankheitshalber beurlaubt.

4. Prüfungshalber waren beurlaubt der suppl. Gymnasiallehrer **Friedrich Kmet** für die Zeit vom 10. bis 31. Jänner 1911 (L.-Sch.-R. Erlaß vom 16. XII. 1910, Z. 8461) und für die Zeit vom 22. Mai bis 2. Juni (L.-Sch.-R. Erlaß vom 3. V. 1911, Z. 2948); der suppl. Gymnasiallehrer **Johann Krajec** für die Zeit vom 17. Mai bis 2. Juni (L.-Sch.-R. Erlaß vom 28. IV. 1911, Z. 2647).

c) Personalstand am Schlusse des Schuljahres 1910/11.

A. Für obligate Lehrfächer.

	Name und Charakter	Ordinarius in der Klasse	Lehrfach und Klasse	Wöch. Stunden
1	Ignaz Fajdiga , k. k. Direktor der VI. Rangklasse	—	Mathematik III., VIII.	5
2	Karl Capuder , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Leut. i. d. Res. d. k. k. Lw.-Inf.-Rgt. Nr. 5, Kustos der geogr.-historischen Lehrmittelsammlung	V	Slowenisch IV. — Geographie I. a. — Geographie und Geschichte II. a, IV., V., VII.	19
3	Anton Detela , k. k. wirklicher Gymnasiallehrer	III.	Latein III. — Griechisch VIII. — Deutsch III. — Slowenisch III.	18
4	Anton Dokler , k. k. Professor der VIII. Rangklasse, Kustos der Lehrer- u. Unterstützungsfonds-bibliothek	VI.	Latein VI. — Griechisch VI. — Deutsch VI., VII., VIII.	20
5	Simon Dolar , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Kustos des physikalischen und chemischen Kabinetts	VII.	Mathematik V., VI., VII. — Physik VII., VIII. — Propädeutik VII., VIII.	20 II. S. 21
6	Johann Grafenauer , k. k. Professor	—	dem I. Staatsgymnasium in Laibach zur Dienstleistung zugewiesen	—
7	Vladimir Herle , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Kustos des naturhistorischen Kabinetts	—	Mathematik I. a, II. a. — Naturgeschichte I. a, II. a, III., V., VI.	17

	Name und Charakter	Ordinarius in der Klasse	Lehrfach und Klasse	Wöch. Stunden
8	Franz Komatar , k. k. Professor, Korrespondent der k. k. Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale	—	beurlaubt	—
9	Johann Masten , k. k. Professor	I. a	Latein I. a, V. — Slowenisch I. a.	17
10	Josef Mencej , Dr. der Philosophie, k. k. Professor der Staatsrealschule in Idria, der hierortigen Anstalt zur Dienstleistung zugewiesen	—	beurlaubt	—
11	Franz Pernè , Dr. der Theologie, k. k. Professor der VIII. Rangklasse, Mitglied des k. k. Bezirksschulrates	—	Religion I. a, II. a, III., IV., V., VI., VII., VIII. — Exhortator.	16
12	Max Pirnat , k. k. Professor, Kustos der deutschen Schülerbibliothek, Mitglied des städtischen Gemeindeausschusses	II. a	Latein II. a. — Slowenisch II. a, V., VI., VII., VIII.	17
13	Anton Sušnik , k. k. wirklicher Gymnasiallehrer, Leut. i. d. Res. des k. u. k. Inf.-Reg. Nr. 27	—	beurlaubt	—
14	Anton Zupan , k. k. Professor, Leut. i. d. Ev. der k. k. Landwehr, Kustos der slowenischen Schülerbibliothek, Mitglied des städtischen Gemeindeausschusses	VIII.	Latein IV., VIII. — Griechisch VII.	15
15	Franz Dolžan , suppl. Gymnasiallehrer	IV.	Mathematik I. b, II. b, IV. — Naturgeschichte I. b, II. b, IV. — Turnen I. a	18
16	Robert Kenda , suppl. Gymnasiallehrer, Leiter der Jugendspiele	—	Geographie I. b. — Geographie und Geschichte II. b, III., VI., VIII.	18
17	Friedrich Kmet , suppl. Gymnasiallehrer, Leut. i. d. Res. des k. u. k. Inf.-Reg. Nr. 87	—	Griechisch IV. — Deutsch I. b, II. a. — Schreiben I. a, I. b	16
18	Johann Krajec , suppl. Gymnasiallehrer	—	Griechisch III. — Deutsch I. a, II. b, V.	18
19	Josef Malnar , suppl. Gymnasiallehrer, Kustos der Turngeräte	I. b	Latein I. b. — Griechisch V. — Slowenisch I. b. — Turnen I. b	18
20	Franz Mischitz , Dr. der Philosophie, suppl. Gymnasiallehrer	II. b	Latein II. b, VII. — Deutsch IV. — Slowenisch II. b	18
21	Engelbert Rakovec , Stadtpfarrkooperator, Hilfslehrer	—	Religion I. b., II. b	4

B. Für nichtobligate Lehrfächer.

Gesang, in 3 Abteilungen, 6 St. w., lehrte der k. k. Professor *Johann Masten*.

Italienische Sprache, 1. Kurs, 2 St. w., lehrte der k. k. Professor des I. Staatsgymnasiums in Laibach *Dr. Josef Debevec*.

Stenographie (deutsche), 2 Kurse (I. Kurs in 2 Abteilungen), 6 St. w., lehrte der k. k. Professor *Anton Zupan*.

Stenographie (slowenische), I. Kurs, 2 St. w., lehrte der k. k. Professor *Anton Zupan*.

Turnen, in 4 Kursen, 8 St. w., lehrten die supplierenden Gymnasiallehrer *Josef Malnar* und *Franz Dolžan*.

Zeichnen, in 2 Kursen (I. Kurs in 2 Abteilungen), 6 St. w., lehrte im II. Semester) *Alois Novak*, Volksschullehrer.

Gymnasialdiener: *Alois Vertovšek*; Aushilfsdiener: *Simon Kerč*.

II. Lehrmittel.

a) Verfügbare Geldmittel.

1. Kassarest ex 1909 (Erlaß des k. k. L.-Sch.-R. vom 25. Jänner 1910, Z. 837)	K 105·40
2. Aufnahmestaxen	„ 340·20
3. Lehrmittelbeiträge	„ 684—
4. Taxen für Zeugnisduplikate	„ 12—
5. Beiträge für die beiden Abteilungen der Schülerbibliothek	„ 337—
Summe	K 1478·60

b) Vermehrung der Lehrmittelsammlungen.

1. Lehrerbibliothek.

Kustos: *Anton Dokler*.

a) Durch Ankauf.

Zeitschriften: Allgemeines Literaturblatt, 20. Jahrg. — Zeitschrift für österreichische Gymnasien, 62. Jahrg. — Zeitschrift für das Realschulwesen, 36. Jahrg. — Wochenschrift für klassische Philologie, 28. Jahrg. — Oesterreichische Mittelschule, 25. Jahrg. — Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, 33. Jahrg. — Dr. Wildermann, Jahrbuch der Naturwissenschaften, 25. Jahrg. — Monatshefte für den naturwissenschaftlichen Unterricht, 4. Jahrg. — Naturwissenschaftliche Rundschau, von Dr. Sklarek, 26. Jahrg. — Jahrbuch der Zeit- und Kulturgeschichte II. Jahrg. — Zeitschrift für Schulgeographie, 32. Jahrg. — Lehrproben und Lehrgänge, 105.—108. Heft. — Zeitschrift für Philosophie und Paedagogik von Flügel und Rein, 28. Jahrg. — Carniola, Neue Folge, 2. Jahrg. — Dom in Svet, 24. letnik. — Ljubljanski Zvon, 31. letnik. — Čas, 5. letnik.

Werke: Walde, Etymologisches Wörterbuch der lateinischen Sprache. — Straganz, Weltgeschichte, 3 Bde. — Thesaurus linguae Latinae (Fortsetzung). — Werke der Matica Slovenska 1910. — Die Literatur des Ostens: 1. Bd. Brückner:

Geschichte der polnischen Literatur. — 5 Bd.: Jakubec, Geschichte der tschechischen Literatur. — Novak: Die tschechische Literatur der Gegenwart. — Vorläufige Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910. — Hof- und Staatslexikon für das Jahr 1911.

b) Durch Geschenke.

Vom k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht: Dr. Michael Haberlandt, Zeitschrift für oesterreichische Volkskunde, 16. Jahrg. — Von einigen Mitgliedern des Lehrkörpers: „Mitteilungen der Freunde des humanistischen Gymnasiums“ und „Das humanistische Gymnasium“. — Frau M. Novak, Witwe des verstorbenen Herrn Peter Novak, k. k. Präfekten im Theresianum: Letopis Matice Slovenske 1875, 1878, 1884, 1887, 1889, 1890. — Zabavna knjižnica, III—V. — Dr. Lovro Toman. — Dr. Kos, Spomenica tisočletnice Metodove smrti. — Lampe, Dušeslovje in Uvod v modroslovje. — Apih, Slovenci in l. 1848. — Turgenjev, Lovčevi zapiski, 2. del. — Vrhovec, Zgodovina Novega mesta. — Aeschylus, ausgewählte Dramen v. Oldenberg. — Abmann, Handbuch der allgemeinen Geschichte, 4 Bde. — Ariost, Der rasende Roland. — Altenglisches Theater: — Amerikanische Anthologie von Strodttmann. — Bernardin de St. Pierres Erzählungen. — Björnsons ausgewählte Werke, 4 Bde. — Burns Lieder und Balladen. — Byrons Werke, 4 Bde. — Camoens, Lusiaden. — Chancer's Canterbury-Geschichten. — Chamisso's Werke. — Dahlmann, Quellenkunde. — Dante's Göttliche Komödie von Eitner. — Euripides, ausgewählte Dramen von Mähly. — Gervinus, Geschichte des 19. Jahrhunderts, 8 Bde. — Giesebrecht, Geschichte der deutschen Kaiserzeit, 5 Bde. — Homer's Ilias und Odyssee von Ehrental. — Kalidasa, Sakuntala. — Kleist-Werke. — Leopardi's Gedichte. — Lesage, Der hinkende Teufel. — Lessings Werke, 4 Bde. — Lorenz, Die oesterreichische Regentenhalle. — Machly, Geschichte der antiken Literatur. — Milton, Verlorenes Paradies. — Miklosich, Vergleichende Lautlehre. — Moliere, Charaktertragödien. — Morgenländische Anthologie. — Puschkin, Dichtungen. — Racine, Tragödien. — Reclus, Die Erde und die Erscheinungen auf ihrer Oberfläche, 2 Bde. — Die Romanzen von Cid. — Rousseau's Briefe und Bekenntnisse. — Sand's ländliche Erzählungen. — Schillers Werke, 8 Bde. — Scott, das Fräulein vom See. — Shelly's ausgewählte Dichtungen. — Schumi, Archiv für Heimatskunde I und Urkunden und Regestenbuch des Herzogtums Krain. — Spanisches Theater, 7 Bde. — Sterne, Tristram Shandy und Empfindsame Reise. — Stael, Corinna. — Stern, Geschichte der neueren Literatur. — Sophokles, Tragödien von Viehoff. — Tegner, Frithjofs Sage. — Tennyson, ausgewählte Dichtungen. — Weber, Weltgeschichte, 13 Bde.

Gegenwärtiger Stand der Lehrerbibliothek: 2390 Bde, 38 Hefte und 3060 Programme.

2. Schülerbibliothek.

A. Slowenische Abteilung.

Kustos: *Anton Zupan.*

a) Durch Ankauf.

Mole, Ko so cvele rože. — Golar, Pisano polje. — Knjige Družbe sv. Mohorja, Matice Hrvatske in Slovenske. — Dom in Svet 1910. — Ljubljanski Zvon l. 1881, 1882, 1884, 1886, 1892, 1893, 1902, 1910. — Vrtec 1910. — Angelček 1910. — Zvonček 1910. — Mentor III.

b) Durch Geschenke.

Von der „Katoliška Bukvarna“ in Laibach: Ljudska knjižnica XII. u. XIII. Bd. — Urbanus, Knjiga o lepem vedenju. — Disraeli, Vstaja Škenderbegova. — Bourget-Kalan, Skrivnosti srca. — Javoran, Črna žena. — Reimmichl: Skrivnosti najdenke. — Von den Schülern: Kos Fr. (I. a): Silvester, Rinaldo Rinaldini in Draveljski, Resnicoljub. — Matekovič Jos. (I. a): Reimmichl, Skrivnosti najdenke. — Pavlič Joh. (2. b): Gangl, Slava Prešernu. — Mikuš, Bled in okolica. — Resman Joh. (IV): Avstrijska ekspedicija v Severnem ledenem morju 1872—1874. Knjižnica za mladino, 5. snopič. Kres III. I.

Die Bibliothek wurde im Schuljahre 1910/1911 neu geordnet, etikettiert und katalogisiert. Sie zählt 284 slowenische Werke in 1757 Bänden und 27 kroatische Werke in 130 Bänden.

Ausgeliehen wurden an 276⁺¹⁵ Schüler 1695⁺²¹⁸ Bücher.

B. Deutsche Abteilung.

Kustos: *Max Pirnat.*

Die deutsche Schülerbibliothek erhielt heuer einen Zuwachs von 12 Werken in 37 Bänden.

a) Durch Ankauf.

Ganghofer L. Gesammelte Schriften. Volksausgabe. Dritte Serie in 5 Bänden. 1. B. Waldrausch I. II. 2. B. Die Sünden der Väter. 3. B. Hubertusland, Die Jäger, Damian Zagg. 4. B. Bergzauber, Brandung. 5. B. Die Bacchantin I. II. — Geschichtsbibliothek, illustrierte für jung und alt in 11 Bänden: Smolle L., Prinz Eugen von Savoyen; Macherl P., Karl der Große; Smolle L., Napoleon I.; Brentano H., Peter der Große; Hans von der Sann, Feldmarschall Graf Radetzky; Fuchs K., Erzherzog Karl; Nießen Jos., Maximilian I.; P. Athan. Zimmermann, Alfred der Große; Schlossar Ant., Erzherzog Johann von Österreich; Smolle L., Christoph Kolumbus. — Hausschatz, deutscher, 36. Jahrg. — Kamerad, der gute, 24. Jahrg. — Laughlin J. L., Aus dem amerik. Wirtschaftsleben. — Millet-Mappe, herausgegeben vom Kunstwart. — Schmidt, Geschichte des Welthandels. — Universum, das neue, 31. Jahrg. — Volksbücherei der Verlagsbuchhandlung „Styria“ in Graz, 12 Bände. 2. B. Spindler C., Nach Amerika! Ritter u. Bürger, Der Hofzweig. — Fridolin vom Freithal, Das Hochgericht im Birkachwald. 8. B. Rosseger P., Steirische Geschichten; Körber Paul, Hie Teufel — hie Engel. 12. B. Sienkiewicz, Die Kreuzritter. 14. B. Sienkiewicz, Ums liebe Brot. 20. B. Sienkiewicz, Quo vadis? 22. B. Droste-Hülshof v. A., Gedichte (Auswahl); Die Judenbuche; 61. B. May K., Der Dukatenhof. 64. B. Meischke-Smith, Chinesische Charakterzüge. 65. B. Trueba de Ant., Baskische Volkserzählungen. 66. B. Tolstoi L., Russische Volkserzählungen und Legenden. 70. B. Franziszi Franz, Über Volksleben, Sitten und Bräuche in Kärnten. 72. B. Sienkiewicz, Auf dem Felde der Ehre. 75. B. Unsere Dichter, eine Anthologie. — Welt alte und neue, 44. Jahrg. — Weltpanorama, das große, 10. Jahrg.

b) Durch Geschenke.

Capuder Karl Dr., k. k. Prof., Krainburg: Sven v. Hedin, Abenteuer im Tibet. — Perné Fr. Dr., k. k. Prof., Krainburg: Catalogus cleri dioecesis Labacensis pro 1909. — Sušnik Raimund, Gastwirt, Krainburg: Festnummer der „Laibacher Zeitung“ vom 2. Dezember 1908.

Gegenwärtiger Stand: 311 Werke in 1340 Bänden.

Ausgeliehen wurden an 256⁺¹⁵ Schüler 733⁺³⁹ Bücher.

3. Geographische Lehrmittelsammlung.

Kustos: *Dr. Karl Capuder.*

Angekauft wurden: Hölzel, Verkehrskarte von Österreich-Ungarn, bearbeitet von Kallina. — Hölzel, Wien. Hauptformen der Erdoberfläche, Relief.

Gegenwärtiger Stand der Sammlung: Mathematische Geographie: 1 Kompaß, 2 Globen, 1 Tellurium, 1 Wandkarte. — Physikalische Geographie: 2 Darstellungen der Bodenbeschaffenheit, 6 Modelle für Treraindarstellungen, 2 Reliefe, 1 Panorama, 250 Photographien Krains, 72 Ansichtskarten Oberkrains, 218 Landschaftsbilder, 71 landschaftliche Wandbilder, 4 Steoroscope, 162 Stereographien, 79 Karten, 2 Atlanten, 9 Kartographische Skizzen, 17 Tafeln. — Meteorologie: 1 Wandkarte. — Ethnographie: 10 volkscundliche Gegenstände, 2 Karten, 17 Wandbilder, 2 Früchte. — Verkehrsgeographie: 3 Karten. — Archäologie: 2 Wandtafeln, 45 Photographien. — Geschichte: 16 Karten, 3 Karten für die biblische Geschichte, 9 Kartenwerke, 2 Atlanten, 98 Wandbilder, 2 Bildwerke, 3 ältere Drucke — Münzen: 142 Stück (noch ungeordnet).

4. Physikalisches Kabinett.

Kustos: *Dr. Simon Dolar.*

Angekauft wurden: Geryk, Ölluftpumpe. — Barograph. — Flugmaschinenmodelle Bleriot und Farman. — Modell eines Schraubendampfers. — Vertikalgalvanometer. — Marconi's Sender und Empfänger (Kettenkohärer). — Croockes'sche Röhre. — Petfina Spirale — Bogenlicht und Glühapparat. — Zeitschrift „Kosmos“.

Gesamtstand: 511 Nummern.

5. Naturalien-Kabinett.

Kustos: *Dr. Vl. Herle.*

Stand am Ende des Schuljahres 1909/1910: Zoologie: 5974 Stück; Botanik, Modelle und Früchte 90 Stück, 3 Aquarien; 5 Herbarien; Mineralogie: 370 Stück Mineralien, 143 Stück Gebirgsarten, 201 Stück Grundformen der Kristallmodelle, 112 hölzerne Kristallmodelle; 128 zoologische und botanische Wandtafeln, 10 mikroskopische Präparate, 10 Lupen, 7 Spirituspräparate.

6. Lehrmittel für Zeichnen.

Gesamtstand: 2 Apparate, 203 Holz- und Drahtmodelle für den perspektivischen Unterricht, 68 ornamentale und figurale Gipsmodelle, 80 Vorlegeblätter, 30 Pappmodelle (Stuhlmannsche Körper), 80 Holzrahmen mit Glasscheiben, 8 Gestelle, 9 Doppelmarderpinsel, 6 Reibschalen, 6 Halbliterflaschen.

7. Lehrmittel für den Gesangunterricht.

Kustos: *Johann Masten.*

Gekauft wurde: Cantica sacra.

Stand am Ende des Schuljahres 1909/1910: Harmonium-Album, 1. und 2. Heft. — Spindler, Spremljevanje k ljudski pesmarici. — Slovenska pesmarica I., II. (in je 8 Exemplaren). — Cecilija, 50 Stück. — Cantica sacra, 12 Stück. — Volkshymne, 100 St. — SS. Ciril in Metod, Foerster, 65 St. — Po povzdigovanju, Buda, 65 St. — Missa dominalis secunda, Mitterer, 82 St. — Responsorialia ad

missam, 37 St. — Zweistimmige Messe, Können, 89 St. — Einstimmige Messe zu Ehren des heiligen Vergil, Peregrinus, 10 St. — Mašne pesmi, Foerster, 42 St. — Na moru, Jenko, 63 St. — Beati mortui, Mendelssohn-Bartholdy, 49 St. — Nadgrobnja pesem, Nedved, 58 St. — Rukovet, Mokranjac, 131 St. — Čukova ženitev, Gerbec, 108 St. — Veseli zbor, H. Sattner, 51 St. — Na planine, H. Sattner, 72 Stück. — Vodniku, Nedved, 42 St. — Slovenske narodne pesmi, Hubad, 1 St. — Na vrelcu Bosne, Milakovič, 1 St. — Glasbena Zora, 12 St.

Zur Vervielfältigung von Noten wurde ein Zinkdruckpreßapparat angeschafft. Zur Anschaffung desselben wurden vom hochw. Pfarrdechanten Herrn Anton Koblar aus dem Fonds zur Erhaltung der Gymnasialkapelle 50 K beigesteuert.

III. Das Unterstützungswesen.

a) Stipendien.

Im Genusse eines Stipendiums standen 39 Schüler. Der Gesamtbetrag der Stipendien betrug 6680 K 78 h (Siehe Statistik Nr. 10).

b) Der Gymnasial - Unterstützungsfonds

hat die Unterstützung wahrhaft dürftiger und fleißiger Schüler durch Beteiligung mit Lehrmitteln, durch Aushilfen in Krankheitsfällen usw. zum Zwecke.

Die Bibliothek in der Obsorge des k. k. Professors Anton Dokler erwarb durch Kauf 78 Bücher. Ferner widmeten derselben: Herr Gymnasiallehrer Friedrich Kmet 9 Bde. — Die Abiturienten des Schuljahres 1909/1910 14 Bde. — Die Schüler der VIII. Klasse 16 Bde. — Ausgeschieden wurden 142 veraltete oder unbrauchbar gewordene Bücher.

Stand der Bibliothek am Schlusse des Schuljahres 1910/1911:
1453 Lehrbücher.

Übersicht der Gebahrung im Schuljahre 1910/1911.

A. Einnahmen.

1. Rest aus dem Schuljahre 1909/10	K 61·81
2. Unterstützungsspende des löbl. Landesausschusses	„ 300—
3. Legat des Fräuleins Zhisman Marie	„ 500—
4. Herr Adamič Anton, Handelsmann	„ 5—
5. „ Detela Anton, k. k. wirkl. Gymnasiallehrer	„ 10—
6. „ Fajdiga Ignaz, k. k. Gymnasialdirektor	„ 15—
7. Löbliche Hranilnica in posojilnica v Kranju	„ 30—
8. Frau Marenčič Marie, Hausbesitzerin und Handelsfrau	„ 20—
9. Hochw. Herr Dr. Pernè Franz, k. k. Professor	„ 20—
10. „ „ Sitar Valentin, Stadtpfarrkooperator	„ 10—
11. Herr Kaiserl. Rat Šavnik(Karl), Apotheker und Hausbesitzer	„ 20—
12. Ergebnis der Weihnachtssammlung ¹	„ 67·46

Zusammen K 1059·27

¹ I a, K 8·20, I. b K 3·64, II. a K 10—, II. b K 5·30, III. K 9—, IV. K 4·40, V. K 6·95, VI. K 8·30, VII. K 3—, VIII. K 5·98.

B. Ausgaben:

1. Lehrbehelfe	K 222·07
2. Kost- und Quartiergeldbeiträge	" 26·—
3. Bekleidung	" 61·40
4. Beschuhung	" 227·—
5. Quittungsstempel	" 1·88
Zusammen	K 538·35

Nach Abzug der Ausgaben per K 538·35 von den Einnahmen per K 1059·27 ergibt sich ein Rest von K 520·92. Außerdem besitzt der Unterstützungsfonds 3 Staatsobligationen im Nominalwerte von 500 K.

c) Studentenkonvikt.

In dem im Jahre 1904 eröffneten Studentenkonvikte erhielten im Schuljahre 1910/11 16 Schüler — einige davon unentgeltlich, bzw. zu ermäßigten Preisen — die volle Verpflegung. Die Oberaufsicht über die erwähnten Schüler führte der hochw. Herr Stadtpfarrkooperator *Engelbert Rakovec*.

d) Studentenküche.

Während des Schuljahres 1910/1911 genossen mehrere Schüler durch Gewährung der Mittags- und Abendkost von seiten der hiesigen, unter der Aufsicht des Gemeindevausschusses der Stadt Krainburg stehenden Studentenküche die edelmütigste Unterstützung. Teils gegen ein niedriges Entgelt, teils umsonst erhielten zu Beginn des Schuljahres 66, am Schlusse desselben 58 Schüler die Kost. Im ganzen erhielten dieselben 11454 Portionen (im I. Semester 6129, im II. Semester 5325) Mittags- und 11317 Portionen (im I. Semester 6048, im II. Semester 5269) Abendkost.

Die Gesamtausgaben betragen K 4561·05.

e)

Auch von seiten der Bürger erfreuten sich viele Schüler der Anstalt der hochherzigsten Unterstützung. Durch Gewährung der ganzen Kost oder einzelner Kosttage haben sich 20 Familien die studierende Jugend zum Danke verpflichtet.

f)

Die Buchhandlung „Katoliška Bukvarna“ in Laibach gewährte bei der von ihr dem Unterstützungsfonds gelieferten Büchern einen 10⁰/₀ (bei den Büchern des eigenen Verlages 15 – 20⁰/₀) Nachlaß.

* * *

Die Direktion sagt allen Gönnern der Anstalt und allen Wohltätern der studierenden Jugend öffentlich den wärmsten Dank aus. Diese werden innigst ersucht, dem Gymnasium ihr geschätztes Wohlwollen auch fernerhin ungeschwächt zu bewahren und ihre Gewogenheit der mittellosen, aber fleißigen und wohlgesitteten studierenden Jugend gütigst zuwenden zu wollen.

IV. Statistik der Schüler im Schuljahre 1910/1911.

	Klasse												Zusammen				
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.			VII.		VIII.	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		a	b	a	b
1. Zahl.																	
Zu Ende 1909/1010	30+10	36	25	26	26	25	48	48	37	33	17	29	18	302+10			
Zu Anfang 1910/1911	33+332+	325+9	35	48	48	37	48	33	32	29	18	27	327+15				
Während des Schuljahres eingetreten	1+1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	5+1				
Im ganzen also aufgenommen	34+432+	326+9	55	49	49	48	33	30	48	33	18	27	332+16				
Darunter:																	
Neu aufgenommen, und zwar:																	
aufgestiegen	34+432+	3	—	—	2	—	—	—	—	1	3	1	—	73+7			
Repetenten	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	6			
Wieder aufgenommen, und zwar																	
aufgestiegen	—	—	25+9	34	45	—	—	—	43	27	27	14	26	241+9			
Repetenten	—	—	1	1	2	—	—	—	2	4	—	2	—	12			
Während des Schuljahres ausgetreten	3	3	—	1	2	—	—	—	3	3	4	1	—	20			
Schülerzahl zu Ende 1910/11.	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16			
2. Geburtsort (Vaterland).																	
Krainburg	9+1	5	2+6	4	5	—	—	—	7	4	1	3	4	44+7			
Krain sonst	22+321+	320+2	22	38	38	—	—	—	33	23	21	13	20	233+8			
Küstenland	—	—	2	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	9			
Steiermark	—	—	1	4	—	—	—	—	4	—	2	—	—	14			
Niederösterreich	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
Dalmatien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
Kärnten	—	—	0+1	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2			
Ungarn	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7+1			
<i>Summe</i>	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16			

3. Muttersprache.

Slowenisch	31+429+	326+9	33	47	47	—	—	—	44	30	24	17	27	308+16
Deutsch	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3
Böhmisch	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>Summe</i>	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16

4. Religionsbekenntnis.

Katholisch des lat. Ritus	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16

5. Lebensalter.

11 Jahre	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
12 "	7+2	9	1	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	22+2
13 "	8+2	10+1	9+1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42+4
14 "	4	4+2	4+3	11	12	—	—	—	7	—	—	—	—	42+5
15 "	4	3	7+5	8	16	—	—	—	12	5	—	—	—	55+5
16 "	—	—	2	1	11	—	—	—	9	11	3	—	—	40
17 "	—	—	2	1	1	—	—	—	2	5	6	—	—	25
18 "	—	—	1	—	—	—	—	—	2	6	2	—	—	22
19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5	—	—	23
20 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	—	19
21 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
22 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
23 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
<i>Summe</i>	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16

6. Nach dem Wohnorte der Eltern.

Ortsangehörige	12+3	8+3	6+9	7	13	—	—	—	11	10	5	5	5	82+15
Auswärtige	19+1	21	20	27	34	—	—	—	34	20	21	12	22	230+1
<i>Summe</i>	31+429+	326+9	34	47	47	—	—	—	45	30	26	17	27	312+16

	Klasse												Zusammen	
	I.		II.		III.		IV.	V.	VI.	VII.	VIII.			
	a	b	a	b	a	b								
7. Klassifikation.														
a) Zu Ende des Schuljahres 1910/1911.														
Zum Aufsteigen in die nächste Klasse waren (bzw. haben die oberste Klasse beendet):														
Vorzüglich geeignet (m. vorzügl. Erfolg)	5	6	6+3	7	10	5	3	6	7	55+3				
Geenigt (mit gutem Erfolg)	21+	416+	117+5	22	26	23	13	14	18	180+10				
Im allgemeinen geeignet	—	3	0+1	3	4	4	—	2	—	14+1				
Nicht geeignet (m. nichtgenügend. Erfolg)	3	4	1	1	6	13	5	—	4	40				
Die Bewilligung zu einer Wiederholungsprüfung erhielten	2	—	2	1	—	—	9	4	3	22				
Nicht klassifiziert wurden	—	0+2	—	—	1	—	—	—	—	1+2				
Außerordentliche Schüler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
<i>Summe</i>	31+	429+	326+9	34	47	45	30	26	17	312+16				
b) Nachtrag zum Schuljahre 1909/1910.														
Wiederholungsprüf. waren bewilligt	—	—	—	—	—	—	7	1	3	16				
Entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	4	1	—	8				
Nicht entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	3	—	—	8				
Nicht erschienen sind	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Nachtragsprüfungen waren bewilligt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Nicht entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Nicht erschienen sind	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Danach ist das Endergebnis f. 1909/1910														
Zum Aufsteigen in d. nächste Klasse waren (bzw. h. d. oberste Klasse beendet)														
Vorzüglich geeignet (m. vorzügl. Erfolg)	4+	62	4	7	5	13	6	1	7	53+6				
Geenigt (mit gutem Erfolg)	23+	432	15	16	17	18	21	16	19	209+4				
Im allgemeinen geeignet	2	2	4	2	3	2	—	—	—	18				
Nicht geeignet (mit nicht genug Erfolg)	1	—	2	1	1	4	6	—	3	22				
Ungepprüft blieben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
<i>Summe</i>	30+10	36	25.	26	26	37	33	17	29	302+10				

8. Geldleistungen der Schüler.

Das Schulgeld zu zahlen	I. Semester	5+3	8+3	1	2	2	2	2	8	5	8	—	3	1	35+6
waren verpflichtet	II. "	4	7+	2	7	6	14	14	12	16	12	7	7	11	91+2
Zur Hälfte befreit waren	I. "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ganz befreit waren	I. "	28	22	24+	9	33	46	29	24	42	24	29	15	26	289+9
Die Taxen für Zeugnisduplikate betragen	II. "	27+	423+	119+	9	29	33	30	18	30	18	19	10	16	224+14
I. "	K	240	330	30	60	60	60	60	240	150	240	—	90	30	1230
II. "	K	120	270	210	180	180	420	420	360	480	360	210	210	330	2190
<i>Zusammen</i>	K	360	600	240	240	240	480	480	600	630	600	210	300	360	4020
Die Aufnahme taxen betragen	K	155+4	147	—	—	—	8+4	8+4	8+4	12+6	8+4	12+6	8+4	4+2	357
Die Lehrmittelbeiträge betragen	K	74	70	68	70	98	98	60	66	60	60	60	36	54	692
<i>Summe</i>	K	229+4	217	68	70	106+4	106+4	108+6	74+4	108+6	74+4	72+6	44+4	58+2	1061

9. Besuch des Unterrichts in den relat.-oblig. und nicht-obligaten Gegenständen.

Turnen (I. a, I. b Klasse obligat)	113
Gesang	94
Stenographie (deutsch)	58
Stenographie (slowenisch)	15
Zeichnen	21
Italienische Sprache	13

10. Stipendien.

Anzahl der Stipendien	39
Gesamtbetrag der Stipendien	81.680,99

V. Verzeichnis der öffentl. Schüler im Schuljahre 1910/1911.*

I. a Klasse.

Bitenc Friedrich, Predtrg.
 Demšar Stanislaus, Zalilog.
 DERNIČ Johann, Podnart.
 Dokler Zvonimir, Krainburg.
 Drinovec Vladimir, Krainburg.
 Exler Franz, Krainburg.
 Gogala Wilhelm, Col b. Wippach.
 Grčman Anton, Preddvor.
 Jocič Alois, Krainburg.
 Kern Anton, Zg. Bitno.
 Kos Franz, Dobrava b. Veldes.
 Kovač Johann, Vrba.
Koželj Anton, Mannsburg.
Krašna Johann, Budanje.
 Krek Martin, Volča.
Kržišnik Matthäus, Podobeno.
 Lampret Joh. Pr., Krainburg.
 Lavrenčič August, Wippach.
Logar Franz, Olsevek.
Miklavčič Laurenz, Bischoflack.

Milač Simon, Leše.
 Punčuh Vladimir, Vrhopolje,
 Rohrmann Stanislaus, Stauden b. Rudolfs-
 wert.
 Slivnik Anton, Rečica.
 Stopar Vinzenz, Repnje.
 Špenko Josef, Krainburg.
 Štempihar Anton, Krainburg.
 Šumi Ignaz, Krainburg.
 Teply Bogomir, Velika Loka.
 Weit Franz, Krainburg.
 Žigon Anton, Bischoflack.

Privatist.

Matekovič Josef, Sittich.

Privatistinnen.

Nitsch Anna St. Veit b. Egg.
 Zupan Ida, Krainburg.
 Žnidaršič Frida, Rudolfswert.

I. b Klasse.

Bergel Josef, Grosuplje.
 Brezar Alois, Voklo.
Cudermann Christian, Neumarktl.
 Cadež Johann, Devnice b. Poljanec.
 Demšar Anton, Eisern.
 Fröhlich Peter, Sp. Danje.
 Globočnik Felix, Krainburg.
 Hafner Paul, Dorfarje.
 Hajnrihar Alois, Selce.
 Hkavc Josef, Jauerburg.
 Jeglič Oskar, Krainburg.
 Jeršin Cyrill, Krainburg.
 Kobal Franz, Tolmein im Küstenlande.
Košir Andreas, Krainburg.
Korošič Viktor, Laibach.
 Langerholc Jakob, Peven b. Bischoflack.
 Leben Michael, Strahinj.
 Lengar Franz, Dovje.

Lindl Johann, Begunje.
 Magdič Karl, Bischoflack.
 Razingger Valentin, Hl. Kreuz.
 Rozman Johann, Kor. Bela.
 Schaffer Alexander, Karlstadt in Kro-
 atien.
Slabe Franz, Wippach.
Theuerschuh Christian, Neumarktl.
 Tratnik Franz, Radmannsdorf.
Veit Josef, Krainburg.
 Vrtovšek Felix, Drachenburg in Steier-
 mark.
 Zgaga Anton, Podporezen.

Privatistinnen.

Ferjančič Elisabeth, Stein.
 Ferjančič Maria, Adelsberg.
 Vrtovšek Anna, Laibach.

II. a Klasse.

Bačnik Josef, St. Valpurga.
 Cof Vinzenz, Dolfarje.
 Čvrtn Franz, Lukovica.
Črnilec Lovro, Naklo.
 Hlebš Ferdinand, Krainburg.
 Kobler Anton, Fiume.
 Kopitar Johann, Moste b. Stein.
 Kruh Augustin, Adelsberg.

Kušar Boleslav, Laibach.
 Lengar Albin, Dovje.
 Markelj Josef, Tabor b. Podbrezje.
 Mihelj Ignaz, Triest.
 Mrak Johann, Log b. Bischoflack.
Pirc Johann, Stein.
 Pirc Josef, Krainburg.
 Ponebšek Johann, Volosko in Istrien.

* Fette Schrift bezeichnet die Schüler, welche zum Aufsteigen vorzüglich geeignet sind, bzw. welche die VIII. Klasse mit vorzüglichem Erfolg beendet haben.

Preve Peter, Jesenice.
 Rojina Franz, Vače.
 Sajovic Franz, Graz.
Spendal Josef, Steinbüchel.
 Ster Josef, Neumarktl.
 Ster Vladimir, Neumarktl.
Veiter Johann, Mannsburg.
 Zorman Jakob, Mansburg.
Zupanc Barthol., Lancovo.
 Žibert Jakob, Pivka.

Privatistinnen.

Badiura Wilhelmine, Gurk in Kärnten.
 Fister Berta, Krainburg.
Hlebs Ferdinand, Krainburg.
Pirc Nadina, Gurkfeld.
 Soklič Antonia, Krainburg.
Stirn Justina, Krainburg.
 Stirn Maria, Krainburg.
 Vertovšek Maria, Laibach.
 Virant Josefa, Krainburg.

II. b Klasse.

Aljančič Franz, Hudo.
 Bedenk Vinzenz, Krainburg.
Bevk Josef, Laharn b. Cerkno im Küstenlande.
Bogataj Franz, Skovine b. Eisnern.
Cvenkelj Franz, Peracica b. Lese.
Černe Franz, Mannsburg.
 Eržen Viktor, Krainburg.
 Globočnik Marian, Krainburg.
 Kobenter Anton, St. Jakob in Kärnten.
 Kolar Vladimir, Veliko Sirje in Steiermark.
 Korošec Anton, Krainburg.
 Kurent Rudolf, Lichtenwald in Steiermark.
 Kušar Franz, Reteče.
 Mali Anton, Neumarktl.
 Markelj Lukas, Skovine b. Eisnern.
 Možina Franz, Zg. Zetina.
 Pavlič Johann, Bled.

Pivk Josef, Burgstall.
 Podhounik Felix, Belšak b. Bleiburg in Kärnten.
 Poljšak Josef, Grosuplje.
 Pretnar Augustin, Jauerburg.
 Rabič Paul, Laibach.
 Ručigaj Josef, Krainburg.
 Schitnik Franz, Laibach.
 Sodja Valentin, Zabreznica.
 Šegula Alois, Preserje.
Štefančič Anton, Budanje.
 Tominc Karl, Graz.
 Završnik Franz, Wien.
 Zupanc Franz, St. Martin b. Krainburg.
 Zupančič Leopold, Cilli in Steiermark.
Žigon Josef, Bischoflack.
 Žirovnik Alois, Gorje.
Žumer Alois, Eisnern.

III. Klasse.

Ahlin Josef, Tschernembl.
 Badiura Eugen, Gurkfeld.
Berlic Jakob, Golice b. Stein.
 Bogataj Franz, Lučine.
Brandner Franz, Žužalče in Kärnten.
Bulovec Johann, Begunje.
 Černe Johann, Sava b. Abling.
 Dekleva Dominik, Wippach.
 Dolinar Andreas, Smlednik.
 Hajnrihar Rafael, Selce.
 Hočevar Jakob, Zg. Bernik b. Zirklach.
 Jeglič Rudolf, Krainburg.
 Kandušer Cyrill, Mannsburg.
 Kern Johann, Seisenberg.
Krenner Franz, Medvode.
 Kruh Peter, Adelsberg.
 Mally Peter, Neumarktl.
 Megušar Franz, Selce.
 Mezek Cyrill, Sestranska vas.
 Mihelič Alois, Srednja vas.
 Novinc Franz, Zg. Senica.
Oblak Franz, Bischoflack.
 Okorn Josef, Bischoflack.
Petkovšek Stanislaus, Velesovo.
Pirc Boris, Krainburg.

Pleša Franz, Strženo.
Polž Vinzenz, Mannsburg.
 Premerstein Wilibald, Edler v., Adelsberg.
 Resch Hermann, Krainburg.
 Rogelj Johann, Primskovo.
 Rozman Johann, Sava b. Abling.
 Rozman Peter, Kor. Bela.
 Sporn Wilhelm, Drniš in Dalmatien.
 Strauß Rudolf, Otoče.
 Šlibar Franz, Selce.
 Šolar Franz, Zeleče b. Veldes.
Štepihar Ivo, Krainburg.
 Štepihar Peter, Krainburg.
 Tavčar Josef, Poljane.
 Turšič Alois, Bezuljak.
 Vertovšek Anton, Drachenburg in Steiermark.
 Vilman Franz, Jauerburg.
 Vošnik Friedrich, Radmannsdorf.
 Vrabec Michael, Martinja vas.
 Weber Johann, Zabukovje b. Lichtenwald in Steiermark.
Zupančič Franz, Selo b. Veldes.
 Žirovnik Stanislaus, Gorje.

IV. Klasse.

- Alič Johann, Sestranska vas.
 Aljančič Josef, Feistritz b. Neumarktl.
 Božnar Anton, Crni vrh.
 Bregant Johann, Zg. Graben.
 Čop Anton, Kor. Bela.
 Debevec Gabriel, Graz.
 Demšar Josef, Eisnern.
 Demšar Vladimir, Eisnern.
 Deu Lothar, Edelsberg.
 Dular Albin, Jurka vas.
 Fajdiga Franz, Temenca.
 Fajdiga Karl, Rudolfswert.
Fugina Eduard, Grosuplje.
 Gerčar Anton, Stein.
 Gerkman Johann, Sp. Bernik b. Zirklach.
 Grundner Wilhelm, Radmannsdorf.
 Jugovic Johann, Virmaše b. Altlack.
 Jugovic Matthäus, Altlack.
 Knafelj Johann, Mošnjje.
 Košir Josef, Križ.
 Kranjc Bogdan, Oberwurz in Steiermark.
 Lachainer Johann, Krainburg.
 Lah Franz, Klanec.
 Lengar Anton, Dovje.
 Mayr Cyrill, Krainburg.
 Mayr Method, Krainburg.
 Mirtič Johann, Sadinja vas.
 Nitsch Max, St. Veit b. Lukovica.
 Omersa Viktor, Krainburg.
 Pangersič Pankratius, Judendorf in Steiermark.
 Pernuš Franz, Kokrica
Pihlar Franz, Rogoznica b. St. Leonhard in Steiermark.
 Rail Viktor, Radmannsdorf.
 Rant Josef, Godešič b. Bischoflack.
 Rejc Method, Šebrelje im Küstenlande.
 Rohrmann Adolf, Krainburg.
 Rožaj Johann, Gurkfeld.
Stirn Franz, Krainburg.
 Savnik Leo, Krainburg.
 Varl Franz, Radmannsdorf.
 Verhunc Josef, Vižmarje.
Zager Max, Schönstein in Steiermark.
Zupanc Josef, Lancovo b. Radmannsdorf.
 Zumer Felix, Eisnern.
 Zužek Franz, Bischoflack.

V. Klasse.

- Andoljšek Vladimir, Suchen.
 Anžič Johann, Sidroč.
 Bernik Ludwig, Stirpnik b. Selce.
 Cvar Alois, Zamostec b. Sodražica.
 Demšar Karl, Zalilog b. Bischoflack.
 Demšar Lukas, Češnjica.
 Globočnik Stojan, Krainburg.
 Jakofčič Cyrill, Vrbje b. Radmannsdorf.
Janša Ferdinand, Krainburg.
 Jeglič Stanislaus, Selo b. Radmannsdorf.
 Kern Božidar, Čeviče b. Loitsch.
 Keržar Johann, Eisnern.
 Klofutur Josef, Neumarktl.
 Likar Stanislaus, Rakek.
 Markič Viktor, Neumarktl.
 Matekovič Karl, Laibach.
 Omersa Hermann, St. Veit in Kärnten.
 Pavlič Anton, Prtovč.
 Pavlin Alexius, Podbrezje.
 Pirc Method, Krainburg.
 Pogačnik Josef, St. Barbara bei Bischoflack.
 Rotar Peter, Srednja vas.
Rožič Franz, Jauerburg.
 Sporn Johann, Drniš in Dalmatien.
 Stibilj Johann, Ustje b. Wippach.
 Stirn Josef, Krainburg.
Završnik Stanislaus, Preddvor.
 Zeleznik Anton, Skedenj b. Triest.
 Zontar Josef, Abling.
 Zužek Anton, Laibach.

VI. Klasse.

- Benedičič Franz**, Eisnern.
 Bloudek Ctibor, Tacenj.
 Bratina Friedrich, Haidenschaft im Küstenlande.
 Brenc Franz, Zaplana.
 Čop Matthäus, Rodine.
 Deu Gottfried, Edelsberg.
 Fajdiga Ignaz, Rudolfswert.
 Kruh Johann, Edelsberg.
 Kuralt Anton, Zabnica.
 Lazar Stanislaus, Steinbüchel.
 Matjan Alois, Naklo.
 Mavrič Josef, Boh. Bistrica.
 Muri Adolf, Jezersko in Kärnten.
 Perko Johann, Gornje Vetrno.
 Pogačnik Franz, Kropp.
 Pretnar Blasius, Podtabor b. Podbrezje.
 Rozman Friedrich, Rann in Steiermark.
 Schiffrer Franz, Zabnica.
Šibar Franz, Radmannsdorf.
Štempihar Nikolaus, Krainburg.
Štiglic Franz, Radomirje in Steiermark.
Theuerschuh Konrad, Neumarktl.
 Triller Johann, Bischoflack.
 Urbas Franz, Gor. Logatec.
 Vidic Leopold, Stein.
Zore Johann, St. Valpurga.

VII. Klasse.

Blautz Philipp, Sveče in Kärnten.	Peterlin Milan, Gor. Logatec.
Fister Valentin, Krainburg.	Podrekar Franz, Krainburg.
Gostiša Franz, Ajdovec.	Puchler Felix, Krainburg.
Jereb Josef, Sp. Bernik b. Zirkklach.	Rožaj Franz, Zabukovica in Steiermark.
Jerše Wilhelm, Seisenberg.	Simonič Primus, Plužnje im Küstenlande.
Kepic Anton, Zirkklach.	Šilar Ignaz, Zirovnica.
Kosel Franz, Neumarktl.	Tavčar Vinzenz, Neumarktl.
Kunstel Alois, Fužine.	Zupan Ignaz, Leše.
Oblak Anton, Srednje Brdo b. Pölland.	

VIII. Klasse.

Ahačić Johann, Senično b. Neumarktl.	Ovsenek Josef , Brezje b. Neumarktl.
Dereani Jakob, Seisenberg.	Pirc Alfons, Gurkfeld.
Gogola Nikolaus, Krainburg.	Plot Michael, Ratje.
Grošelj Friedrich, Dobje b. Pölland.	Pollak Ferdinand, Krainburg.
Jalen Johann, Rodine b. Breznica.	Porenta Josef , Srednje Bitnje.
Jelovčan Paul, Dolenja Žetina.	Rus Josef, Zagorice.
Jenko Valentin, Lipica b. Bischoflack.	Sivec Johann , Libušnje im Küstenlande.
Jezerec Franz, Selce.	Sušnik Johann, Bischoflack.
Kandußer Josef, Mannsburg.	Šavnik Bogdan , Krainburg.
Kobenter Johann, St. Jakob in Kärnten.	Šlibar Johann , Radmannsdorf.
Kovač Franz, Vrba.	Štempihar Vladislav , Krainburg.
Kržišnik Anton, Podobeno b. Pölland.	Strekelj Jakob, Burgstall b. Bischoflack.
Markič Franz , Gorice.	Vrhunc Bartholomäus, Praše.
Müller Franz, Dičja vas in Kärnten.	

B. Inneres der Schule.

I. Durchführung des Lehrplanes.

Dem Unterrichte in den obligaten Lehrgegenständen, ausgenommen die slowenische Sprache in allen Klassen und die deutsche Sprache, liegt der mit dem Erlasse des Min. für K. u. U. vom 20. März 1909, Z. 11.662, veröffentlichte Normallehrplan zugrunde. Die slowenische Sprache wird nach dem vom k. k. Landesschulrate für Krain mit Erlaß vom 28. Mai 1888, Z. 885, genehmigten Lehrplane gelehrt. Der Lehrplan für die deutsche Sprache an utraquistischen Gymnasien wird später bekanntgegeben werden. Hinsichtlich der Unterrichtssprache wurden die mit Min.-Erl. vom 22. Juli 1882, Z. 10.820, bestimmten Normen durch den Erlaß des k. k. Min. für K. u. U. vom 22. September 1908, Z. 27.245, vom 14. Dezember 1908, Z. 40.914, und vom 1. Oktober 1909, Z. 39.330, dahin abgeändert, daß an den utraquistischen Staatsgymnasien in Krain sukzessive die slowenische Unterrichtssprache nach Maßgabe der für einzelne Disziplinen zur Verfügung stehenden approbierten Lehrmittel und Lehrbehelfe eingeführt werde. Weiters wurde zugleich genehmigt, daß die Zahl der wöchentlichen Unterrichtsstunden aus Deutsch in den zwei ersten Klassen von 4 auf 5 und in der III. Klasse von 3 auf 4 erhöht werde. Demnach wurden im Schuljahre 1910/1911 im Untergymnasium alle Gegenstände, mit Ausnahme des deutschen Sprachfaches in slowenischer Sprache gelehrt. Am Obergymnasium wurden außer dem Slowenischen noch Religion und Naturgeschichte in der V. und VI. Klasse, und Mathematik in der V. Klasse slowenisch, die übrigen Gegenstände deutsch gelehrt.

Stundenübersicht.

Lehrgegenstände	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Summe
Religionslehre	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Deutsche Sprache	5	5	4	4	3	3	3	3	30
Slowenische Sprache	3	2	3	2	2	2	2	2	18
Lateinische Sprache	8	7	6	6	6	6	5	5	49
Griechische Sprache	—	—	5	4	5	5	4 (5)	5	28 (29)
Geschichte	—	2	2	2	3	4	3	I. Sm. 4 II. Sm. 3	20 (19)
Geographie	2	2	2	2	1	1	—		
Mathematik	3	3	3	3	3	3	3	2	23
Naturgeschichte	2	2	—	—	3	2 (3)	—	—	9 (10)
Physik und Chemie	—	—	2	3	—	—	4	I. Sm. 3 II. Sm. 4	12 (13)
Philos. Propädeutik	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Schreiben	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Turnen	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Summe :	28	25	29	28	28	28 (29)	28 (29)	28	222 (224)

II. Absolvierte Lektüre.

A. In den klassischen Sprachen.

a) Aus dem Lateinischen.

III. Klasse: Košan, Latinska čitanka: Cornelius Nepos Nr. 1, 2, 3, 4, 11; Curtius Rufus 2, 3, 6, 7, 8.

IV. Klasse: Caesar, de bello Gallico I. I., IV. (teilweise). — Memoriert I. I. c. 13. u. 14. — Privatlektüre: Demšar Jos. II. (5–9), Demšar VI. II. (1–10), Fajdiga Karl VII. (68–76), Fugina II. (9–15), Gerkman II. (1–4), Lah II. (1–5), Lengar III. (1–7), Stirn II. (1–4), Zager II. (1–10), Žumer III. (5–8), Žužek II. (1–4).

V. Klasse: Ovid (nach Sedlmayr) Met. 1, 2, 3, 4, 5, 13, Elegien 1. — Livius I. I. (mit einigen Auslassungen). — Privatlektüre: Livius III. (26–30): Matekovič; V. (35–42): Rotar; XXI. (1–5): Železnik, Šporn; (1–9): Pirc; (7–13): Stirn; (30–35): Jeglič; (30–38): Završnik; (35–50): Janša; (50–56): Bernik; XXII. (17–21): Pogačnik; (4–9): Kremžar, Pavlič; XXVI. 9.: Jakofčič, Matekovič, Rožič. Ovid, Met. 18, Fasti, Quirinalia: Železnik.

VI. Klasse: Sallustius, bellum Jugurthinum; Vergil, Aeneis I. I. 1–207, 494–642, II. Cicero in Catilinam I. — Privatlektüre: Cicero in Catilinam III: Benedičič, Mavrič, Lazar, Theuerschuh, Schiffrer; IV: Bloudek, Fajdiga, Pogačnik, Šlibar, Štiglic; Vergil III. 1–146: Brence; V. 1–80: Muri; X: 1–114, Štampihar.

VII. Klasse: Cicero, de imperio Cu. Pompei — Cato maior, de senectute — Plinius, Briefe in Auswahl v. Kukula Nr. 1, 5, 13, 15, 27–29, 34, 50, 51, 53–55, 58, 59. — Vergil, Aeneis I. IV., VI.

VIII. Klasse: Horatius, Carm. I. 1–3, 6, 15, 21, 22, 35, 37; II. 3, 7, 13, 14, 18; III. 1–6, 8, 21, 30; IV. 5, 8, 15, Carm. saec; Epoden 2, Satir. I. I. Ars poetica — Tacitus, Annal. I. 1–49, 55–63; II. 41–43, 53–55, 69–75, 82, 83; III. 1–7; XV. 38–45; Germania (privat). — Memoriert: Hor. Carm. I. 1; II. 3; III. 21, 30. — Privatlektüre: Jenko Sat. I. 9; Kržišnik Sat. II. 1; Markič Sat. I. 4; Müller Sat. II. 6; Ovsenek Sat. I. 4; Sivec, Sat. I. 9, 10; Šavnik Epist. II. 2; Šlibar Sat. I. 2, 4; Štampihar Epist. II. 2.

b) Aus dem Griechischen.

V. Klasse: Xenophon, Chrestomathie, Anab. I., II., III., VI. — Homer, Ilias I. — Memoriert Ilias I. 1–99. — Privatlektüre: Ilias III.: Janša, Šporn, Završnik, Železnik.

VI. Klasse: Homer, Ilias II., III., VI., XVI., XVIII., XXII. — Plutarch, Perikles (mit einigen Auslassungen). — Herodot (Auswahl von Scheindler): 4, 5, 6, 12, 22–24, 25 (teilweise). — Privatlektüre: Herodot 7: Kruh, Šlibar; 8: Vidic, Bratina, Bloudek; 13: Bloudek; 14: Schiffrer, Štiglic; 15: Štiglic, Pogačnik; 16: Lazar; 17: Fajdiga; 18: Fajdiga, Mavrič, Lazar; 21: Mavrič; 28: Štampihar; 32: Benedičič — Ilias: XV. 1–150: Muri; XXIV: Theuerschuh.

VII. Klasse: Homer, Odyssee I., V., VI., IX., XIV. (teilweise) — Demosthenes, I. Olynthische Rede — *Περὶ τῆς εὐφροσύνης*. Platon, Apologie des Sokrates (teilweise).

VIII. Klasse: Lesebuch aus Platon, Apologie, Kriton. — A. 2, B. II. 3, V. 1, 3. Aristoteles, Poetik 5, 6, — Sophokles, Elektra. Homer, Odyssee XIII. — Privatlektüre: Ovsenek: Sophokles: Oedipus rex. Sivec: Odyssee XXIII, XXIV. Šavnik: Sophokles, Antigone; Šlibar, Lesebuch aus Platon, Politeia IV. 7—9; Štampilhar, Demosth. *περί τῆς εἰρήνης*; Vrhunc: Euripides, Medea.

B. Aus dem Deutschen.

V. Klasse: Lektüre nach dem Lesebuche I. Teil. — Memoriert: Heine, Belsazer.

VI. Klasse: Die literarischen Proben des Lesebuches — Lessing: Minna von Barnhelm; Emilia Galotti. — Memoriert: Goethe: Das Göttliche.

VII. Klasse: Die literarischen Proben des Lesebuches — Schiller: Räuber, Kabale und Liebe, Wallenstein, Maria Stuart, Jungfrau von Orleans, Braut von Messina; Goethe: Götz von Berlichingen, Egmont; Schillers Balladen und Romanzen. Memoriert: Goethe: Das Göttliche.

VIII. Klasse: Die literarischen Proben des Lesebuches — Schiller: Wallenstein, Jungfrau von Orleans, Braut von Messina; Goethe: Egmont, Hermann und Dorothea. Faust I. Teil, Iphigenie auf Tauris; Grillparzer: Ahnfrau, Sappho (18 Schüler), Des Meeres und der Liebe Wellen (5 Schüler), Das goldene Vließ' (2 Schüler), Weh dem, der lügt (2 Schüler); Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts. — Memoriert: Das Lied von der Glocke (teilweise).

C. Aus dem Slowenischen.

V. Klasse: Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred: Uvod § 1—8; 1, 2, 10, 11, 14, 17, 19, 21, 25, 29, 30, 33, 35, 43, 45, 48, 49, 56—60, 62, 63, 67—70. — Memoriert wurden: Desetnica, Lepa Vida, Mornar; Aškerc; Svetopolkova oporoka; I. Pagliaruzzi: Smrt carja Samuela; Fr. Levstik: Ubežni kralj. — Gelesen wurden: Fr. Milčinski: Pravljičice und Aškerc: Balade in romance.

VI. Klasse: Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred: Uvod § 9—25; 71, 73, 76—79, 80—82, 85, 87, 89, 90, 92, 96—105, 108, 109, 112, 113, 119, 120, 122—124, 134, 149, 156, 162, 164. — Memoriert wurden: Prešeren: Krst pri Savici (Uvod, aus Krst 6 Strophen); V spomin Andreja Smoleta; Gregorčič: Oljki (teilweise), Ujetega ptiča tožba; Funtek: Pesem o pesmi (teilweise). — Gelesen wurden: Kosovo und E. Kristan, Kato Vrankovič.

VII. Klasse: Mažuranič, Smrt Smail-age Čengjjiča; Sket, Staroslovenska čitanka, Ciril-Methodova doba; Sket, Slovenska slovstvena čitanka, Slovstveni spomeniki od X—XV. veka; reformacija. — Memoriert wurden: Mažuranič, Smrt Smail-age Čengjjiča, III. Duhovnikov govor; Prešeren, Sonetje nesreče; Zupančič, Vseh živih dan; Stritar, Mladini. — Gelesen wurde: Shakespeare—Cankar, Hamlet.

VIII. Klasse: Sket, Slovenska slovstvena čitanka: Katoliška doba; prosvetljena doba; slovenska romantika; doba narodne prosvete. — Memoriert wurden: Prešeren, Sonetni venec (teilweise); Gregorčič, Sam, Daritev, Na bregu, Življenje ni praznik, Pri jezui, Uzori (nach Auswahl). — Gelesen wurden: Poezije von Prešeren, Levstik, Jenko, Gregorčič, Aleksandrov, Kette, Zupančič, Golar, Mole; prosaische Aufsätze von Jurčič, Erjavec, Kersnik, Tavčar, Trdina.

III. Themata.

a) Zu den deutschen Arbeiten am Obergymnasium.

V. Klasse.

Hausarbeiten: 1. Der Herbst. — 2. a) Des Lebens ungemischte Freude ward keinem Irdischen zuteil (Schiller). — b) Erst wäg's, dann wag's. — 3. a) Des Perikles staatsmännische Tätigkeit — b) Des Frühlings Erwachen. — 4. Die Wirkung des fließenden Wassers.

Schularbeiten: 1. Der Kampf im Wasichenwalde. — 2. Lykaons Verbrechen und Strafe. — 3. a) Parzivals einsame Jugend. — b) Parzivals Empfang in der Gralburg. — 4. a) Heinrich v. Kempten rettet seinen Kaiser. — b) Der Abschied Helmbrechts von der Heimat. — 5. Die Bekrönung der Sieger in Olympia. — 6. Der Sturm (nach dem Gedichte „Die Füße im Feuer“).

VI. Klasse.

Hausarbeiten: 1. a) Der Herbst in der Natur und im menschlichen Leben. — b) Die Welt, die ist ein Buch, ein jeder eine Letter; die Länder sind ein Bund, die Zeilen sind die Blätter. — 2. Wodurch stieg und fiel der römische Freistaat? — 3. a) *Οἱ τοῦ λόγρου χροίαν ἔχοντες ἔλαιον ἐπιχέουσιν.* — b) Der Studierende und der Wanderer. — 4. a) Der Wert und die Bedeutung der Maiausflüge. — b) Träget das Schicksal dich, so trage du wieder das Schicksal; — Folg ihm willig und froh, willst du nicht folgen, du mußt! (Herder).

Schularbeiten: 1. a) *Ὄν ἔστιν τοῖς μὴ δρωῶσι σύμμαχος θεός.* — b) Warum widmete sich Sallust der Geschichtschreibung. — 2. a) Die literarischen Bestrebungen vor dem Auftreten Klopstocks. — b) Klopstocks literaturgeschichtliche Bedeutung. — 3. Lessings Verdienste. — 4. a) Die wichtigsten Charakterzüge der Soldatengestalten in Lessings „Minna v. Barnhelm“. — b) Die Vorgeschichte des Majors von Tellheim. — 5. a) Die Frauengestalten in Lessings „Emilia Galotti“. — b) Die Jugend lebt der Hoffnung, das Alter der Erinnerung. — 6. a) Goethes Jugendjahre. — b) Goethe in Straßburg.

VII. Klasse.

Hausarbeiten: 1. Die verschiedenen Verkehrsstraßen der Menschen. — 2. Rom ist nicht an einem Tage erbaut worden. — 3. a) Das Wasser als Freund und Feind der menschlichen Kultur. — b) Der Weg zur Hölle ist mit guten Vorsätzen gepflastert. — 4. Wer den Besten seiner Zeit genug getan, der hat gelebt für alle Zeiten.

Schularbeiten: 1. a) Herders literaturgeschichtliche Bedeutung. — b) Warum lernen wir fremde Sprachen? — 2. a) Götz und Weislingen. — b) Elisabeth und Maria (vergleichende Charakteristik). — 3. a) Goethe in Straßburg. — b) Die Bedeutung der italienischen Reise für die dichterische Entwicklung Goethes. — 4. a) Wer den Kern essen will, muß die Schale brechen. — b) Wodurch gewinnt Karl Moor unsere Teilnahme. — 5. a) Goethes und Schillers Jugend. — b) Durch welche Gründe sucht die Gräfin Terzky Wallenstein zum Abfalle zu bewegen? — 6. Octavio Piccolomini in seiner Stellung zu Wallenstein und Kaiser.

VIII. Klasse.

Hausarbeiten: 1. *a)* Der Wert des Reisens. — *b)* Ἐσχὴ ἡμῶν παντός. — 2. *a)* Quid sit futurum cras, fuge quaerere. — *b)* Europas Einfluß auf die übrigen Erdteile. — 3. Freies Thema.

Schularbeiten: 1. *a)* Die Bestimmung der Glocke. — *b)* Das Lied von der Glocke (Inhaltsangabe). — 2. *a)* Das Besitztum des Wirtes in „Hermann und Dorothea“. — *b)* Auch menschliche Fehler haben oft ihr Gutes (nach „Hermann und Dorothea“). — 3. *a)* Der Faden der inneren Erlebnisse Fausts bis zum Pakte mit dem Teufel. — *b)* Wie erweist sich Faust schon im ersten Monologe als Übermensch? — 4. *a)* Ein unnütz Leben ist ein früher Tod (Iphigenie in Tauris). — *b)* Warum entflieht Sokrates nicht aus dem Gefängnisse? — 5. *a)* Wahl hat Qual. — *b)* Der Abschied vom Gymnasium (Betrachtungen darüber, einem Freunde mitgeteilt). — 6. Die Maturitätsarbeit.

Freie Vorträge.**VII. Klasse.**

1. Handel und Gewerbe im Altertum und Mittelalter (Zupan). — 2. Die Erfindungen im Mittelalter (Zupan). — 3. Das antike und moderne Theater (Tavčar). — 4. Napoleons Jugendjahre (Fister). — 5. Ibsen (Rožaj). — 6. Die Künstler von Schiller (Blauz). — 7. Überblick über die Geschichte der Philosophie (Jerše). — 8. Die Entwicklung der griechischen Tragödie (Podrekar). — 9. Der deutsche Roman im 18. Jahrhundert (Podrekar). — 10. Die Luftschiffahrt (Jereb). — 11. Die Geschichte des Welthandels (Kosel). — 12. Das Fortleben der lateinischen Sprache im Mittelalter und in der Neuzeit und ihre jetzige Bedeutung (Pucher.) — 13. Die Entwicklung der griechischen Plastik (Šilar).

VIII. Klasse.

1. Das Epos in der deutschen Literatur (Gogala). — 2. Grillparzers Trilogie „Das goldene Vließ“ und die Argonautensage (Porenta). — 3. Die sittlichen Ideen in Schillers Balladen (Ovsenek). — 4. Hebbels Leben und Werke (Štempihar). — 5. Das deutsche Lustspiel (Pirc). — 6. Goethes und Schillers Frauengestalten (Markič). — 7. Goethes und Schillers Männergestalten (Rus). — 8. Elektrische Drehstrommaschinen (Šavnik). — 9. Welche Bedeutung hat die Verbindung Goethes mit Schiller (Jenko). — 10. Die Almanache und Zeitschriften in der deutschen Literatur (Polak). — 11. Die Persönlichkeit Josefs II. (Jelovčan). — 12. Bilder aus der französischen Revolution (Müller). — 13. Die Schicksalstragödie in der deutschen Literatur (Sivec). — 14. Heinrich Heine (Šlibar).

b) Zu den slowenischen Arbeiten am Obergymnasium.

V. Klasse.

Domače naloge: 1. *a)* „Že iz daljave mrak prihaja — in prva zvezda že gori, — zagrinjajo vasi se, polja, — zatiska dnevu sen oči.“ Aleksandrov. *b)* Kdor hoče visoko priti, mora trden v glavi biti. Nar. pr. — 2. *a)* „Brodar ide na sve — četir strane svieta, — al ga vjetar kući — odnese opeta.“ Vraz. (Djulabije III. 61.) *b)* „Tiha zemlja ga ne dramí, — strasti ne buči vihar; —

bratoljubje vlada v jami, — greje prah ljubezni žar.“ Fr. Cegnar. (Misli na pokopališču.) — 3. a) „Bog vas obvari, mati moja! — Bog vas obvari devet sestic! — Bog te obvari, beli grad, — saj te več videla ne bom!“ Nar. pes. (Slovo desetnice. Prizor.) b) „Čez sedem let je nazaj prišla, — v dom svoj, vel'ki beli grad.“ Nar. pes. (Vrnitev desetnice. Prizor.) — 4. a) „Zadnje žarke že pošilja solnce — skozi okna v zlato to sobano — in obseva postelj dragoceno, — kjer počiva bolni kralj moravski, — kralj moravski, Svetopolk mogočni.“ A. Aškerc. (Prizor.) b) „Vse orožje eno vam premaga, — bratovska je sloga to orožje.“ A. Aškerc. — 5. a) Janeza Šubica risba „Ubežni kralj“. (Po Levstikovi baladi.) b) Potrpljenje železne duri prebije. Nar. pr.

Šolske naloge: 1. a) „Ko na večer pride luna blede, — lepa Vida spet pri oknu gleda, — da b' si srčno žalost ohladila, — blede luno je ogorčila.“ Nar. pes. (Prizor.) b) Študent se poslavlja od doma. (Prizor.) — 2. a) Cvenk večkrat pravico prevpije. Nar. pr. b) Narodna pesem — živi vrec umetnega pesništva. — 3. a) Dobre knjige — naše prijateljice. b) „Pozdravljam srčno te, jezero, — kako si lepo sinje spet!“ Fr. Cimperman. (Prizor ob gorskem jezeru.) — 4. a) Slovenski pravljicarji. b) „Mnogo premišljaj, a malo govori.“ Lovro Pintar. — 5. a) Ljudski humor v narodni pesmi „Ravbar“. b) „To bil je čas prerojene nature, — ko plava lahna megla vrh gorā, — ko se planinski svet ljubo smehlja.“ Drag. Kette.

VI. Klasse.

Domače naloge: 1. a) Marsikatera bukev k svojemu koncu toporišče da. Nar. pr. b) „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, — ko so pod svelim solncem sužni dnovi!“ Fr. Prešeren. — 2. a) „Kje so moje rožice, — pisane in bele! — Kje so moje ptičice, — kam so odletele!“ V. Oražen. (Jesensko razmišljanje.) b) „Hinavstvu in podlosti v dušo ne daj, — ne krivdi, ne zlobi nobeni; — kreposti razmakni srce na stežaj, — a skrbno ga strasti zakleni!“ S. Gregorčič. — 3. a) Kmečki roman v slovenskem slovstvu. b) Zgodovinski roman v slovenskem slovstvu. — 4. a) „Videl povsod si, kak' iščejo d'narje, — kak' se le vklanajo zlat' mu bogu, — kje bratoljubja si videl oltarje?“ Fr. Prešeren. b) Kako nam koristi red? — 5. a) Jurja Šubica risba „Junak in dete“. (Po Stritarjevi pesmi. Opis.) b) Narodna pesem. (Nje postanek in razvoj.)

Šolske naloge: 1. a) „Al' komaj vrata so odprta, vname — se strašen boj, ne boj, mesarsko klanje! — Valjhun tam s celo jih močjo objame.“ Fr. Prešeren. (Prizor.) b) „Al' jezero, ki na njega pokraj'ni — stojiš, ni Črtomir, podoba tvoja?“ Fr. Prešeren. (Prizor.) — 2. a) Kako se nam zrcali v Krstu pri Savici prirodni čar Gorenjske? b) Črtomirov značaj. — 3. a) Kako je vplivala na Gregorčiča prirodna lepota domačega sveta. b) Na drsališču. — 4. a) „Vse doseže, kar mu drago, — bodi slava, bodi blago. — Vse doseže sosed moj.“ Ivan Vesel-Koseski. b) Junak in lastovka. (Po Stritarjevi pesmi. Prizor.) — 5. a) Pesem in oda. (Karakteristika.) b) „Nad gorami zlato so čašo dvignile bele roke — in iz nje priklopela nebesja škrlatna je kri, — v valu šumnem se razlila čez trepetajoče gore, — z zlatim poplavila smehom je žametne, tihe ravni.“ V. Mole.

VII. Klasse.

Domače naloge: 1. a) Človek je trji od kamena, slabši od jajca. Nar. pr. b) „Kaj meni svet se za gorje, — ki srce bratu napolnjuje? — Kaj njega brigajo solze? — Hudobni svet jih zasmehuje.“ I. Pagliaruzzi-Krilan. —

2. a) »Beseda sladka, domovina, — ne prideš več mi iz spomina; — kot iskra živa v srcu tliš, — ljubezen k sebi mi budiš.« A. Praprotnik. b) »Res začetek je trud, okorna beseda detinstva, — tega ne strašite se, moč neizmerna je sklep.« Ivan Vesel-Koseski. — 3. a) »Oro gnezdo vrh timora vije, — jer slobode u ravnici nije.« Iv. Mažuranič. b) Blago se po niti nabira, po vrvi zapravlja. Nar. pr. — 4. a) Odkod izvira samoljubje? b) Kateri šolski predmet mi je najljubši in zakaj? — 5. a) Blagovestnika Ciril in Metod v slovanski pesmi. b) Pogled z Železnega mostu v romantiške tesni reke Kokre.

Šolske naloge: 1. a) Moj pesnik — ljubljenec. b) »Ko vriskanju duša se vdaja, — nad glavo na lasu visi meč: — Ko najslajša kupa nas napaja, — sodbo piše prst nam plameneč.« Fr. Levstik. — 2. a) Tretji spev Mažuraničevega epa »Smrt Smail-age Čengijica. (Vseбина.) b) »Polnoč brezzvezdna, črna nad dobrovo. — Iz tmine se predramil je vihar, — in vihre demon vstal, z roko krvavo — nad svetom vžgal ognjenih bliskov žar.« V. Mole. — 3. a) »Življenje je cesta čez plan, čez gore.« B. Potočnik. b) ». svetla zarja — zlati z rumenimi žarki glavo trojno — snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja.« Fr. Prešeren. (Zimsko žarenje naših gora.) — 4. a) Prešernov sonet »Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne.« b) Prešernov sonet »Popotnik pride v Afrike puščavo.« — 5. a) Na Gospesvetskem polju. (Spomini z majnikovega izleta. b) »Kjer v polju je drhtel blažeči mrak — in tihotajno molil žitni val, — je truden potniku obstal korak, — tam Ti si sam v skrivnostnem mraku stal.« C. Golar, »Križ v polju«. (Prizor.)

VIII. Klasse.

Domače naloge: 1. a) Moji načrti za letošnje šolsko leto. b) »Zvonovi, zvonite — na delo budite, — ker naše življenje — je kratek le dan.« B. Potočnik. — 2. a) »Imeli smo ljudi — v poljani cvet, — imeli smo jih — vrhu gore hrast, — imeli smo jih — dali smo jih vam. — Kaj hočete, grobovi, še od nas.« O. Zupančič. b) »Otresite zaduhlih se sanj! — Po bliskovo gre vseh živih dan, — kdor ga je zamudil — ves klic zaman — doživi ga le, kdor je pripravljen nanj!« O. Zupančič. — 3. a) Zimski športi. (Njih pomen za dušo in telo.) b) Starost je priča, kako je kdo preživel mladost. Nar. pr. — 4. a) »Slep je, kdor se s petjem ukvarja.« Fr. Prešeren. (Veljavnost tega stiha naj se dokaže iz zgodovine slovenskega slovstva.) b) Da se resnica prav spozna, treba je čuti oba zvona. Nar. pr. — 5. a) Prešernovi literarni sonetje. b) »Brez nehanja biješ — venec groba viješ — ura, nam iz dni.« Fr. Levstik.

Šolske naloge: 1. a) »Trd bodi, neizpros, mož jeklen, — kadar braniti je časti in pravde — narodu in jeziku svojemu.« J. Jurčič. b) O književnih stikih Slovencev in Čehov. (Zgodovinski pregled.) — 2. a) Karakteristika Vodnikove dobe. b) »Tih gaj, mrtvi gaj — že nič več ne šumi . . . — Le še malokdaj — skozenj ptička leti.« Drag. Kette. (Zimska slika.) — 3. a) »Bogastvo samo na sebi ne daje užitka, pač pa podjarmlja človeškega duha pod oblast minljivih stvari.« Dr. J. Mencinger. b) Zimski dan na Sorškem polju. — 4. a) Prešeren in narodna pesem. b) Prešernova elegija, V spomin Matija Čopa. — 5. Zrelostna pismena izkušnja.

Sprechübungen.¹

V. Klasse.

1. Človek in država. (Andoljšek.) — 2. Majnikov izlet. (Jakofčič.) — 3. Franc Levstik. — 4. Iz stare zgodovine Slovencev. (Janša.) — 5. Turjaška Rozamunda. (Prešeren.) — 6. Aškerčev cikel „Stara pravda“. (Jeglič.) — 7. Iz rimske dobe v naših krajih. (Keržar.) — 8. Župna cerkev v Kranju. — 9. Matija Valjavec Kračmanov. — 10. Lov na divje koze. (Klofutar.) — 11. Dr. Jakob Sket. — 12. Kraški fenomeni. (Likar.) — 13. Belokranjski hajduki. (Pavlič.) — 14. Dragotin Kette. — 15. Delovanje sv. Cirila in Metoda na Slovenskem. (Paulin.) — 16. Lenora. (Bürger-Prešeren.) — 17. Ljudevit Posavski. Aškerc. — 18. Manom J. Murna-Aleksandrova. Zupančič. (Pirc.) — 19. Simon Gregorčič. — 20. Pregled bolgarske zgodovine. (Rotar.) — 21. Nikolaj Kopernik. — 22. Iznajdba daljnogleda. (Rožič.) — 23. Kettejeve pesmi in basni za otroke. (Sporn.) — 24. Veronika Deseniška. J. Jurčič. (Stirn.) — 25. Simon Rutar. — 26. Medvedove „Legendé“. (Završnik.) — 26. Hlapec Jernej in njegova pravica. (Žužek.) — 27. Jožef Jurčič. (Žontar.) — 28. Izprehod na Gorjance. (Markič.)

VI. Klasse.

1. Matija Valjavec-Kračmanov. — 2. Stara kultura Južne Amerike. (Benedičič.) — 3. Iz starega češkega slovstva. (Bloudek.) — 4. Kettejev cikel „Moj Bog“. (Bratina.) — 5. Spomini na Francoze v mojem rojstnem kraju. (Čop.) — 6. Na poljani. Meško. (Fajdiga.) — 7. Deseti brat. J. Jurčič. (Kruh.) — 8. „Kar mož nebesa so poslala, — iz kmečkih so izšli domov“. S. Gregorčič. (Kuralt.) — 9. Kettejev cikel „Adrija“. (Lazar.) — 10. Zgodovinski pregled glasbe od 4. tisočletja pred Kristom do preseljevanja narodov. (Matjan.) — 11. Kako slika Murn-Aleksandrov kmečko življenje. (Muri.) — 12. Ali bivajo na zvezdah živa bitja? (Perko.) — 13. Gogolj in ruski realizem. — 14. Cvetko Golar. — 15. Manom I. Murna-Aleksandrova. Zupančič. (Pogačnik.) — 16. Potni spomini na Zagreb. (Schiffner.) — 17. Tehnika v slikarstvu. — 18. Razne vrste slikarstva. (Šlibar.) — 19. Iz Kokre na Grintovce. (Štempihar.) — 20. Simon Gregorčič. (Štiglic.) — 21. Iz Tržiča na Begunjsčico. (Theuerschuh.) — 22. Pravljice. Fr. Milčinski. (Urbas.) — 23. Duma. Zupančič. — 24. Prešernovi sonetje nesreče. (Zore.) — 25. Haydn in avstrijska himna. (Rozman.)

Freie Schülervorträge.

VII. Klasse.

1. O zrakoplovstvu. (Blauz.) — 2. O kartelih in trustih. (Fišter.) — 3. Meško v svojih prvih delih. (Gostiša.) — 4. Dva srbska narodna praznika. (Jereb.) — 5. Dr. Jakob Zupan. (Jerše.) — 6. Slovenski narodni preporod. — 7. Volja in dejanje. Dr. K. Ozvald. (Kepic.) — 8. Cigani in njih občevalna znamenja. — 9. Fr. Levstikovi sonetje. — 10. Slovenski slikar Wolf. (Kunstel.) — 11. Kettejevi sonetje. (Oblak.) — 12. O ljudskem štetju. (Peterlin.) — 13. Prvi trije zvezki

¹ Im Sinne der Bestimmungen des neuen Normallehrplanes für die österr. Gymnasien wurden auch in der V. und VI. Klasse Versuche mit Sprechübungen über Erlebtes, Gelesenes u. s. w. unternommen. Diese Berichte schwankten in ihrem Zeitausmaße zwischen 10 und 15 Minuten Sprechzeit.

Gregorčičevih poezij. (Podrekar.) — 14. Kako praktično uporabljamo galvanski tok. — 15. Slovenci in Hrvatje v boju za Avstrijo. (Pucher.) — 16. Ivan Sergejevič Turgenjev. — 17. Moč in volja. Cankar. (Rožaj.) — 18. Svetopisemska poezija in njen vpliv na slovensko slovstvo. (Simonič.) — 19. Slovenske protestantske pesmarice. (Šilar.) — 20. Skupno književno delovanje slovenskih in hrvaških reformatorjev. (Tavčar.) — 21. Kmetov položaj do l. 1848.

VIII. Klasse.

1. Divji lovec. Fr. Finžgar. (Jalen.) — 2. Marija Konopnicka. — 3. Knjige naroda in romanja poljskega. Mickiewicz. (Jelovčan.) — 4. Dragotin Kette. — 5. Iz zgodovine Škofje Loke. (Jenko.) — 6. Murn-Aleksandrov. (Kobenter.) — 7. Anton Medved. (Markič.) — 8. Baumbachov „Zlatorog“ in Finžgarjev „Triglav“. (Ovsenek.) — 9. Čaša opojnosti. Zupančič. (Pirc.) — 10. Čez plan. Zupančič. (Rus.) — 11. Ivan Cankar. — 12. Pregled slovenske moderne. (Sivec.) — 13. Simon Jenko. (Sušnik.) — 14. Zastopniki moderne francoske in italijanske opere. (Šavnik.) — 15. Samogovori. Zupančič. — 16. Razvoj avstrijskega ustavnega življenja z ozirom na Slovence. (Šlibar.) — 17. Lev Nikolajevič Tolstoj. (Štampihar.) — 18. Glavninarstvo in glavninarji v Škofji Loki. (Štrekelj.)

IV. Reifeprüfungen.

A. Im Schuljahre 1909/1910.

I. Im Sommertermine.

Die Themen für die schriftlichen Prüfungen sind im vorjährigen Jahresberichte § 91. angegeben.

Die mündlichen Prüfungen wurden am 7. und 8. Juli unter dem Vorsitz des Herrn Franz Brežnik, k. k. Direktors des Staatsgymnasiums in Rudolfswert, abgehalten.

II. Im Herbsttermine

wurden die Maturitätsprüfungen am 20. September unter dem Vorsitz des Herrn k. k. Landesschulinspektors Franz Hubad abgehalten.

Das Ergebnis der Reifeprüfungen im Schuljahre 1909/1910 stellt sich folgendermaßen dar:

	Öffentliche	Externe
Zur Reifeprüfung haben sich gemeldet	18	—
„ „ wurden nicht zugelassen	2	—
Vor der mündlichen Prüfung sind zurückgetreten	—	—
Bei der mündlichen Prüfung erhielten ein Zeugnis der Reife mit Auszeichnung	3	—
Bei der mündlichen Prüfung erhielten ein Zeugnis der Reife	13	—
Reprobiert wurden auf ein halbes Jahr	—	—
„ „ „ „ ganzes Jahr	—	—
„ „ „ „ unbestimmte Zeit	—	—
Während der mündlichen Prüfung sind zurückgetreten	—	—

Namensliste der Approbierten.

(Fetter Druck bedeutet reif mit Auszeichnung.)

Post.-Nr.	Namen der Approbierten	Geburtsort	Geburtsjahr	Ort der Studien	Dauer der Studien	Gewählter Beruf
1.	Burenk Johann	Nasoviče	1889	K.-F.-J.-G. Krainburg	1902/3 – 1909/10	Theologie
2.	Černilc Johann	Naklo	1890	dto.	dto.	Agronomie
3.	Fajdiga Bogomir	Rudolfswert	1891	St.-G. Rudolfswert II. St.-G. Laibach, K.-F.-J.-G. Krainburg	1901/2 – 1909/10	Jus
4.	Gabršek Ladislaus	Gurkfeld	1889	II. St.-G. Laibach K.-F.-J.-G. Krainburg	1900/1 – 1909/10	Jus
5.	Janežič Friedrich	Dob	1892	I. St.-G. Laibach, K.-F.-J.-G. Krainburg	1902/3 – 1909/10	Phys. Geographie
6.	Koprivšek Stephan	Gomilsko in Steiermark	1890	Selbst. G.-Kl. Čilli, K.-F.-J.-G. Krainburg	1902/3 – 1909/10	Philosophie
7.	Muri Ignaz	Oberseeeland in Kärnten	1891	K.-F.-J.-G. Krainburg	dto.	Unbestimmt
8.	Omahen Albin	Laibach	1890	dto.	dto.	Jus
9.	Pajntlar Stephan	Bukovo im Küstenlande	1888	dto.	dto.	Jus

Post-Nr.	Namen der Approbierten	Geburtsort	Geburtsjahr	Ort der Studien	Dauer der Studien	Gewählter Beruf
10.	Pirc Vladimir	Gurkfeld	1892	K.-F.-J.-G. Krainburg	1902/3 – 1909/10	Technik
11.	Pogorelec Friedrich	Laibach	1890	II. St.-G. Laibach, K.-F.-J.-G. Krainburg	1901/2 – 1909/10	Medizin
12.	Reisman Augustin	Počenič in Steiermark	1889	St.-G. Marburg, K.-F.-J.-G. Krainburg	1900/1 – 1909/10	Jus
13.	Smrekar Paul	Laibach	1889	II. St.-G. Laibach, K.-F.-J.-G. Krainburg	dto.	Jus
14.	Stiglic Franz	Riez in Steiermark	1888	St.-G. Cilli, K.-F.-J.-G. Krainburg	dto.	Jus
15.	Šubic Karl	Krainburg	1891	K.-F.-J.-G. Krainburg	1902/3 – 1909/10	Medizin
16.	Varl Leopold	Radmannsdorf	1891	dto.	dto.	Medizin

B. Im Schuljahre 1910/1911.

Zur Ablegung der Reiprüfung haben sich 27 Schüler der VIII. Klasse gemeldet.

Die schriftlichen Prüfungen wurden in der Zeit vom 7. bis 10. Juni l. J. abgehalten.

Die Themen lauteten:

- a) *Deutscher Aufsatz*, 7. Juni:
1. Worin liegt die geographische Bedeutung der Donau und welche Ereignisse der vaterländischen Geschichte knüpfen sich an diesen Strom?
 2. Gilt Antigones Wort „οὔτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφην“ auch von den Frauengestalten der Goetheschen Dramen?
 3. Drei Blicke tu' zu deinem Glück:
Blick aufwärts, vorwärts und zurück!
- b) *Übersetzung aus dem Lateinischen*, 8. Juni.
Tacitus, Annales XIV. 5. 6.
- c) *Slowenischer Aufsatz*, 9. Juni:
1. Spomini na Prešerna v Kranju in okolici.
 2. Kraški fenomeni.
 3. Električna — na novih potih.
- d) *Übersetzung aus dem Griechischen*, 10. Juni:
Homer, Ilias XXIV, 719—759.

Das Ergebnis der mündlichen Prüfungen wird im nächstjährigen Programme veröffentlicht werden.

V. Verzeichnis der für das Schuljahr 1911/1912

Gegenstand	Klasse I.	II.	III.	IV.
Religion	Veliki katekizem ali kršćanski nauk Stroj, Liturgika.	Wie in I.	Liturgika wie in I. Karlin, Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi.	Karlin, Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi.
Lateinische Sprache	Pipenbacher, Latinska slovnica. Pipenbacher, Latinska vadnica, I. del.	Tominišek, Latinska slovnica. Wiesthaller, Latinske vadbe za II. gimnazijski razred, 3. natis.	Slovnica wie in II. Požar, Latinske vadbe za III. gimnazijski razred. Košan, Latinska čitanka.	Slovnica wie in I. Požar, Latinske vadbe za IV. gimnazijski razred. Caesar, De bello Gallico ed. Prammer, 10. Aufl.
Griechische Sprache	—	—	Tominišek, Grška slovnica. Tominišek, Grške vadbe.	Wie in IV.
Deutsche Sprache	Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch f. d. I. Kl. slow. u. slow. utraquist. Mittelschulen.	Wie in I.	Willomitzer, Deutsche Grammatik, 12. Aufl. Štritol, Deutsches Lesebuch für die III. Klasse der slowen.-utraquistischen Gymnasien.	Grammatik wie in III. Štritol, Deutsches Lesebuch f. d. IV. Klasse der slowen.-utraquistischen Gymnasien.
Slowenische Sprache	Sket-Janežič, Slovenska slovnica, 9. Aufl. Sket-Wester, Čitanka, I. del.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, II. del, 2. Aufl.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, III. del, 2. Aufl.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, IV. del.
Geographie und Geschichte	Pajk M., Zemljepis za I. gimnazijski razred. Kozenn, Geogr. Atlas für Mittelschulen, 40. u. 41. Aufl.	Bežek, Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol. Kozenn wie in I. Mayer-Kaspret, Zgodovina star. veka, 2. Aufl. Schubert-Schmid, Hist.-geogr. Schulatlas, 2. A.	Zemljepis wie in II. Mayer-Kaspret, Zgodovina srednjega veka. Atlanten wie in II.	Mayer-Kaspret, Zgodovina novega veka. Orožen, Zemljepis avstro-ogrške države (Domovinoznanstvo) za IV. razred sred. šol. Atlanten wie in II.
Mathematik	Matek-Peterlin, Aritmetika za nižje gimnazije. Mazi J., Geometrija za nižje gimnazije.	Wie in I.	Aritmetika wie in I. Matek, Geometrija za nižje gimnazije, II. del.	Matek, Aritmetika za višje gimnazije. Matek, Geometrija za višje gimnazije.
Naturgeschichte	Macher, Živalstvo. Macher, Rastlinstvo za nižje razrede srednjih šol.	Živalstvo wie in I. Rastlinstvo wie in I.	—	Herle, Kemlja in mineralogija za IV. razred gimn.
Physik	—	—	Senekovič, Fizika, 3. A.	Wie in III.
Philosoph. Propädeut.	—	—	—	—

* Für den Fall der Approbation.

in Gebrauch zu nehmenden Lehrbücher.

V.	VI.	VII.	VIII.	Als Hilfsbücher empfohlen
Svetina, Verouk za višje razrede srednjih šol, I. del.	Pečjak, Nauki katoliške vere.	Pečjak, Katoliški verouk, 3. knjiga.*	Bader, Lehrbuch der Kirchengeschichte. 6. Aufl.	Schweighofer, Tabellen zur Bestimmung einheimischer Samenpflanzen. Scheller Franz, Lehr- und Lesebuch der Gabelsbergischen Stenographie 18. bis 19. Aufl.
Scheindler, Lat. Schulgrammatik, 7. Aufl. Süpfle, Aufgaben zu lat. Stilüb. II. Teil. 3. Aufl. Ovids ausgewählte Gedichte v. Sedlmayer 7. Aufl. Zingerle, T. Livii a. u. c. lib. I., II., XXI., XXII. 7. Aufl. Caesar wie in IV.	Grammatik wie in V. Übungsbuch wie in V. Ciceros Reden gegen Catilina, et Nohl. Sallustii bellum Jugurthinum. Vergil, Aeneidos epitome, ed. Klouček.	Grammatik wie in VI. Übungsbuch wie in VI. Cicero, de imperio Cu. Pompei. Cicero, Cato maior. Vergil wie in VI. Plinius, Briefe.	Grammatik wie in VI. Tacitus, Historische Schriften in Auswahl, von Weidner. Q. Horatii Flacci carmina selecta, ed. Huemer, 7. Aufl.	
Curtius-Hartel, Griech. Schulgramm. 26. A. Schenk, Griechisches Elementarbuch, 20. A. Chrestomathie aus Xenophon von Schenk, 14. Aufl. Homer, Ilias, et Chr. st.	Grammatik wie in V. Elementarb. wie in V. Homer wie in V. Herodot, Auswahl von Scheindler. Putzsch, Perikles, ed. Schickinger.	Grammatik wie in V. Demosthenes, Ausgew. Reden von Wotke. Homer, Odyssee. Auswahl von Christi. Schneider, Lesbuch aus Platon.	Grammatik wie in V. Homer wie in VII. Platon wie in VII. Sophokles, Antigone.	Menge, Griechisch-deutsches Wörterbuch. Schenk, Schulwörterbuch. Gemoll, Schülerkommentar zu Sallust.*
Grammatik wie in I. Lampel, Deutsch. Lesebuch f. d. ob. Kl. der Gymn., I. T., 4. A. Langer, Grundriß der deutschen Literaturgeschichte f. d. V. Kl.	Grammatik wie in I. Lampel, Deutsch. Lesebuch f. d. ob. Kl. der Gymn., II. Teil, 5. Aufl. Wiesner, Deutsche Literaturkunde.	Grammatik wie in I. Lamoel, Deutsch. Lesebuch f. d. ob. Kl. der Gymnasien. III. Teil, 4. Aufl.	Grammatik wie in I. Lampel, Deutsch. Lesebuch f. d. ob. Kl. der Gymn., IV. Teil, 2. Aufl.	
Slovnica wie in I. Sket, Slovensko berilo za V. in VI. razred, 3. Aufl.	Slovnica wie in I. Berilo wie in V. Srpske narodne pjesme o boju na Kosovu.	Slovnica wie in I. Sket, Slov. slovnica čitanka za VII. in VIII. razred, 2. Aufl. Sket, Staroslovenska čitanka. Mažuranič, Smrt Smallage Čenglića.	Slovnica wie in I. Čitanka wie in VII. Staroslovenska čitanka wie in VII.	
Zeehe, Lehrbuch der Geschichte I. Teil. Müllner, Erdkunde f. Mittelschulen, IV. T. Atlanten wie in II.	Zeehe, Lehrbuch der Geschichte I. u. II. T. Müllner, Erdkunde f. Mittelschulen, V. T. Atlanten wie in II.	Zeehe, Lehrbuch der Geschichte, III. Teil, 3. Aufl. Geographie wie in VI. Atlanten wie in II.	Zeehe-Heidrich-Grunzel, Österreichische Vaterlandskunde f. d. VIII. Gymnasialklasse, 3. Aufl.	
Wie in IV.	Močnik, Lehrbuch der Arithmetik u. Algebra f. d. IV.—VIII. Kl. d. Gymn. u. R.-O., bearbeitet von Zahradniček. Močnik, Lehrbuch der Geometrie für die IV.—VIII. Kl. der Gymn. und R.-O. v. Spielmann, 26. Aufl. Schlömilch, Fünfstellige Logarithmen u. trigonometrische Tafeln, 13. Aufl.	Močnik-Neumann, Arithmetik und Algebra f. d. ob. Kl. d. Mittelschulen. Ausgabe für Gymnasien 30. Aufl. Močnik-Spielmann, Lehrbuch d. Geometrie f. d. ob. Kl. d. Gymnasien, 24. Aufl. Logarithmen wie in VI.	Wie in VII.	Košan, Lat.-slov. slovar k Latinski čitanki. Rožek, Lat.-slov. slovník za III. in IV. razred. Stowasser, Lateinisch-deutsches Wörterbuch.
Poljanec E., Mineralogija. Macher, Botanika.	Poljanec, Prirodopis živalstva za višje razrede srednjih šol.	—	—	
—	—	Walentin, Lehrbuch der Physik, 13. Aufl.	Wie in VII.	
—	—	Willmann, Logik, 2. A.	Willmann, Empirische Psychologie.	

VI. Verfügungen der vorgesetzten Behörden, soweit sie allgemeines Interesse beanspruchen.

1. Erlaß des k. k. Landesschulrates für Krain vom 30. Juli 1910, Z. 4952, betreffend das Turnen in Privatturnschulen, Turnvereinen, in Vereinslokalitäten und auf Vereinsturnplätzen.

2. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 23. Juli 1910, Z. 16.770 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 9. August 1910, Z. 5473), betreffend die Geltung der Noten aus dem obligaten Schreiben und Zeichnen.

3. Erlaß des k. k. Landesschulrates für Krain vom 3. September 1910, Z. 5893, betreffend den Schießunterricht und die Vornahme der Schießübungen an den Mittelschulen.

4. Erlaß des k. k. Ministers für Kultus und Unterricht vom 16. September 1910, Z. 2666 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 19. September 1910, Z. 6410), betreffend die Schulfeier aus Anlaß des 80. Geburtstages Seiner k. u. k. Apostolischen Majestät.

5. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 28. Dezember 1910, Z. 15.156 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 10. Jänner 1911, Z. 103), gestattet, daß vom II. Semester 1910/11 der Turnunterricht als obligat erklärt werde.

6. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 14. Jänner 1911, Z. 54.538 ex 1910 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 25. Jänner 1911, Z. 485), betreffend die Stundung der Zahlung des Schulgeldes den Hospitantinnen der I. Klasse.

7. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 27. Dezember 1910, Z. 53.106 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 16. Jänner 1911, Z. 286), betreffend die Geltung der Note aus Physik in der IV. Gymnasialklasse.

8. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 20. Jänner 1911, Z. 47.881 ex 1910 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 1. Februar 1911, Z. 848), betreffend die Ausstellung der Duplikate von Semestralausweisen.

9. Erlaß des k. k. Landesschulrates für Krain vom 19. Jänner 1911, Z. 359, betreffend die Zuerkennung von Schülerlegitimationen.

10. Erlaß des k. k. Landesschulrates für Krain vom 18. März 1911, Z. 1741, weist die Direktion an, die Abiturienten auf das arge Mißverhältnis zwischen der Zahl der approbierten und der definitiv angestellten Kandidaten behufs Berücksichtigung bei der Berufswahl aufmerksam zu machen.

11. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 30. März 1911, Z. 8661 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 6. April 1911, Z. 2245) betreffend die Schulferien.

12. Erlaß des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 30. März 1911, Z. 8941 (intim. mit L.-Sch.-R.-Erl. vom 10. April 1911, Z. 2321), betreffend die Reifeprüfungen an Mittelschulen im Februartermine.

VII. Förderung des körperlichen Gedeihens der Schüler.

Auch in diesem Jahre wurde der Gesundheitspflege volle Aufmerksamkeit und Fürsorge zugewendet.

Im Sinne des hohen Ministerialerlasses vom 15. September 1890, Z. 19.097, beriet der Lehrkörper in der Konferenz vom 21. Dezember 1909 über zweckentsprechende Maßregeln zur Förderung der Gesundheitspflege und körperlichen Kräftigung der Jugend.

Den Absichten des angezogenen hohen Ministerialerlasses suchte man an der Anstalt in jeder möglichen Hinsicht zu entsprechen.

Zu den Mitteln, die zunächst im Bereiche der Schule selbst zur Förderung des körperlichen Gedeihens der Jugend in Anwendung kommen, gehört vor allem das *Turnen*, welches in der im Anstaltsgebäude gelegenen, geräumigen und zweckmäßig eingerichteten Turnhalle betrieben wird.

Zum *Baden* und *Schwimmen* haben die Schüler in den warmen Jahresmonaten reichliche Gelegenheit in dem Flusse Kokra.

Allgemeiner Beliebtheit erfreute sich auch im heurigen Winter der gesunde *Eislaufsport* und das *Rodeln*; als Rodelbahn wurden benützt der steile Seitenweg, der die Reichstraße Krainburg—Laibach mit der unteren Saveallee verbindet, und die Straße, welche vom Marenčič bis zur Polakschen Lederfabrik im Lajh führt.

Das *Radfahren* wird von einigen Schülern recht fleißig betrieben.

Den ministeriellen Erlässen bezüglich der *Jugendspiele* wird nach Tunlichkeit Rechnung getragen. Als Spielplatz dient die große Hutweide „Gaštej“, welche der löbliche Gemeinderat der Stadt Krainburg auch im heurigen Jahre als Spielplatz unentgeltlich überließ, für welchen Akt der Schulfreundlichkeit ihm die Direktion den wärmsten Dank ausspricht. Im Herbste vertraten die Jugendspiele Ausflüge in die nächste Umgebung, die zugleich zu instruktiven Zwecken (geographische Orientierung, naturhistorische Exkursionen, Besichtigung von Sehenswürdigkeiten, wie Bauten, Altertümern usw.) unternommen werden. Auch im laufenden Jahre wurde besonders eifrig der *Fußballsport* betrieben. — Aus folgenden Tabellen ist die Anzahl der Turner, Schwimmer, Eisläufer, Rodler und Radfahrer sowie die Durchführung der Jugendspiele und die Beteiligung an denselben ersichtlich.

I.

Schulklassen	Zahl der Schüler	Von den Schülern der Anstalt sind					An den Jugendspielen beteiligten sch
		Turner	Schwimmer	Eisläufer	Rodler	Radfahrer	
I. a	31+3	31	3	10	10	2	26
I. b	30+3	29	5	15	18	2	26
II. a	26+9	17	10+4	15+3	18+6	4	19
II. b	34	26	14	20	24	6	31
III	47	27	28	29	42	23	39
IV.	45	15	29	31	36	20	35
V.	30	8	21	10	8	15	12
VI.	26	8	23	17	21	17	12
VII.	17	6	15	10	6	15	2
VIII.	27	5	20	15	12	15	9
Zusammen	313+15	172	168+4	172+3	195+6	119	211

II.

Datum	Zeit der Spiele u. Ausflüge	Anwesend	Spiele, Ausflüge
1910 :			
26. September	3—5	80	Fußball, Wurfball, Ballino, Croquet
28. "	3—5	80	" " " "
29. "	3—5	90	" " " "
30. "	3—5	100	" " " "
13. Oktober	3—6	90	Ausflug auf den Margaretenberg
17. "	2—5	45	" nach Struževo
20. "	3—6	80	" " Predoslje
1911 :			
30. März	3—6	50	Ausflug nach Predoslje
1. April	2½—6	100	" " Bitnje
2. "	1—7½	30	" " Bischoflack
20. "	2—5	62	" " Šenčur
24. "	3—5	90	Fußball, Schleuderball, Ballino, Croquet, Wurfball
29. "	2—4	130	" " " " " "
6. Mai	2—5	100	" " " " " "
8. "	2—4	60	" " " " " "
13. "	3—5	80	" " " " " "
22. "	2—4	42	" " " " " "
27. "	2—4	70	" " " " " "
29. "	2—4	35	" " " " " "
7. Juni	4—6	80	" " " " " "
8. "	4—6	100	" " " " " "
10. "	4—7	90	" " " " " "
12. "	4—6	40	" " " " " "
14. "	4—7	100	" " " " " "

Wegen der Drucklegung des Jahresberichtes konnte die Tabelle für die Zeit vom 15. Juni bis zum Ende des Schuljahres nicht fortgeführt werden.

Stand der Spielgerätschaften: 2 Croquets, 2 Spiele Ballinos, 1 Fußball, 4 Wurfballer, 4 Schleuderballer, 12 Tennisbälle, 1 Fußballpumpe, 10 Stangen für das Fußballspiel, 4 Trompeten, 4 Trommeln; neuangeschafft wurde 1 Tragnetz für das Ballinospiel.

Schülerausflüge. Am 16. Mai 1911 unternahmen die Schüler unter Leitung ihrer Klassenvorstände die üblichen gantägigen Maiausflüge. Die I. a Klasse unternahm eine Fußtour über den St. Jodociberg nach Bischoflack. — Die I. b Klasse ging vom Schulorte aus über Radmannsdorf nach Veldes. — Die II. a Klasse fuhr nach Radmannsdorf, wo sie die Schule für Korbflechterei besichtigte; von hier ging sie zu Fuß über Vrba, dem Geburtsort Prešerens, durch die Vintgarklamm nach Veldes. — Die II. b und IV. Klasse wählten sich Klagenfurt und den Wörthersee zum Reiseziel. — Die III. Klasse begab sich zum Wasserfall Peričnik und zu den Weißenfelseen. — Die V. Klasse fuhr bis Medvode und ging dann über St. Katharina nach Laibach, wo die Schüler die Ausgrabungen der alten Emona besichtigten. — Die VI. Klasse ging durch die Vintgarklamm nach Veldes. — Die VII. Klasse fuhr nach Villach, zum Ossiachersee, besichtigte das historische Zollfeld und kehrte über Klagenfurt zurück.

VIII. Schießübungen.

Für die Schüler der VII. und VIII. Klasse wurden unter der Leitung der Professoren Dr. Karl Capuder und Josef Malnar Schießübungen abgehalten. Über die Organisation und den Verlauf derselben sich den ausführlichen Bericht auf Seite 17 des Jahresberichtes.

IX. Chronik.

Die Aufnahme- und Wiederholungsprüfungen wurden am 9. und 10. September abgehalten und dann am 12. September das Schuljahr mit dem heiligen Geistamte eröffnet.

Am 4. Oktober feierte das Gymnasium das Allerhöchste Namensfest und zugleich nachträglich den 80. Geburtstag Sr. Majestät unseres allergnädigsten Kaisers Franz Joseph I. Nach dem Dankgottesamte in der Anstaltskapelle, wobei unter der Leitung des Gesangslehrers, Professor Johann Masten die Messe von Josef Haydn und das Ave-Maria-Lied des heimischen Komponisten Pater Angelik Hribar zum Vortrage gebracht wurde, begaben sich die Schüler sowie der Lehrkörper in die geräumige sehr geschmackvoll dekorierte Turnhalle. Hier ergriff zuerst der Direktor zu einer begeisterten Ansprache das Wort. In zutreffender Weise schilderte er die jungen Jahre unseres Kaisers sowie seine sorgfältige Erziehung, die ganz danach angetan war, aus dem Jünglinge einen ganzen Mann und einen weisen, pflichtbewußten, rastlos tätigen Herrscher heranzubilden. Am Schlusse seiner Rede forderte er die Schüler auf, auf Seine Majestät ein dreimaliges „Živio“ auszubringen, welcher Aufforderung die Jugend begeistert nachkam. Der gemischte Chor trug sodann Blümels enthusiastische Hymne „Bog s Tabo, Habsburžan“ vor. Hierauf deklamierte der Sextaner Johann Zore einen Festprolog, der den Sextaner Franz Pogačnik zum Verfasser hatte und in Stanzen den erhabenen Monarchen als einen Mann der Arbeit und Herzensgüte verherrlicht. Mit dem Absingen der Volkshymne fand die erhebende Feier ihren würdigen Abschluß.

Am 19. November wurde das Allerhöchste Namensfest weiland Ihrer Majestät der Kaiserin Elisabeth durch einen Schulgottesdienst gefeiert.

Das erste Semester wurde am 31. Jänner geschlossen, das zweite am 1. Februar begonnen.

Am 20. September 1910, am 24. und 29. März 1911 inspizierte die Anstalt der Herr k. k. Landesschulinspektor Franz Hubad.

Am 2. Juni wohnte der hochw. Herr Dechant und Stadtpfarrer Anton Koblar als fürstbischöflicher Kommissär dem Religionsunterrichte bei.

Vom 7. bis 10. Juni fand die schriftliche Reifeprüfung statt.

Am 15. Juni beteiligte sich das Gymnasium an der Fronleichnamsprozession.

Dem vorgeschriebenen Gottesdienste an Sonn- und Feiertagen und in der warmen Jahreszeit an Dienstagen und Freitagen wohnten die Gymnasialschüler unter entsprechender Aufsicht in der Gymnasialkapelle bei.

Zur Beichte und heiligen Kommunion wurden sie dreimal geführt und wohnten im Sinne des Ministerialerlasses vom 12. Juni 1899, ad Z. 861 ex 1891, vom 8. – 11. April den geistlichen Exerzitien bei.

Der Schluß des Schuljahres erfolgt am 6. Juli. Nach einem gemeinsamen Dankgottesdienste in der Gymnasialkapelle werden den Schülern der I. bis VII. Klasse die Jahreszeugnisse verteilt und hierauf die Schüler entlassen.

X. Kundmachung für das Schuljahr 1911/1912.

A.

Das Schuljahr 1911/12 wird am 18. September mit einem feierlichen Gottesdienste und dem „Veni sancte“ eröffnet.

Die Aufnahmeprüfungen in die I. Klasse werden am 6. Juli und am 16. September abgehalten werden.

Schüler, welche die Aufnahme in die I. Klasse anstreben, haben sich in Begleitung ihrer Eltern oder deren verantwortlicher Stellvertreter am 2. Juli oder am 15. September vormittags von 9 bis 12 Uhr bei der Gymnasialdirektion zu melden und hiebei den Taufschein und das Frequentationszeugnis der zuletzt besuchten Volksschule, welches unter ausdrücklicher Bezeichnung seines Zweckes die Noten aus der Religionslehre, der Unterrichtssprache und dem Rechnen zu enthalten hat, beizubringen.

Die wirkliche Aufnahme erfolgt auf Grund einer gut bestandenen Aufnahmeprüfung, bei welcher folgende Anforderungen gestellt werden:

In der Religion jenes Maß und Wissen, welches in den ersten vier Jahreskursen der Volksschule erworben werden kann; in der Unterrichtssprache Fertigkeit im Lesen und Schreiben, Kenntnis der Elemente aus der Formenlehre, Fertigkeit im Analysieren einfach bekleideter Sätze, Bekanntschaft mit den Regeln der Orthographie; im Rechnen Übung in den vier Grundrechnungsgattungen mit ganzen Zahlen.

Eine Wiederholung der Aufnahmeprüfung, sei es an derselben oder an einer anderen Anstalt, ist unzulässig.

Die Schüleraufnahme in die II. bis VIII. Klasse findet am 16. September statt.

Schüler, welche im letzten Semester dieser Anstalt angehört haben, müssen das letzte Semestralzeugnis, Schüler aber, welche von anderen Lehranstalten an diese überzutreten wünschen, ihren Taufschein, das letzte Semestralzeugnis, versehen mit der vorgeschriebenen Abgansklausel und etwaige Schulgeldbefreiungs- und Stipendiendekrete mitbringen.

Jeder neu Eintretende zahlt nach wirklichem Eintritte, d. i. am 16. September, eine Aufnahmegebühr von 4 K 20 h, einen Lehr- und Spielmittelbeitrag von 2 K 60 h und einen ausschließlich für die Schülerbibliothek bestimmten Beitrag von 1 K; den Lehrmittelbeitrag und den für die Schülerbibliothek bestimmten Beitrag zahlen auch die der Anstalt bereits angehörnden Schüler.

Die Wiederholungs- und Nachtragsprüfungen müssen am 16. und 18. September abgelegt werden.

Das Schulgeld beträgt per Semester 30 K und muß von den öffentlichen und außerordentlichen Schülern, wofern sie von der Zahlung desselben nicht befreit sind, im Laufe der ersten sechs Wochen eines jeden Semesters gezahlt werden.

Eine Ausnahme besteht im ersten Semester für die Schüler der I. Klasse, die das Schulgeld spätestens im Laufe der ersten drei Monate nach Beginn

des Schuljahres zu entrichten haben, und denen, wenn sie, beziehungsweise die zur Erhaltung Verpflichteten, wahrhaft dürftig sind, die Zahlung des Schulgeldes bis zum Schlusse des ersten Semesters gestundet werden kann.

Schülern, welche innerhalb der angegebenen Frist ihrer Schuldigkeit nicht nachgekommen sind, ist der Besuch der Schule nicht gestattet.

Öffentlichen Schülern kann die Befreiung vom Schulgelde gewährt werden:

- a) wenn sie im letzten Semester im Betragen die Note „sehr gut“ oder „gut“ erhalten haben und wenn sie zum Aufsteigen in die nächste Klasse wenigstens „im allgemeinen“ geeignet waren;
- b) wenn sie wahrhaftig dürftig, das ist in den Vermögensverhältnissen so beschränkt sind, daß ihnen die Bestreitung des Schulgeldes nicht ohne empfindliche Entbehrung möglich sein würde.

Solche Schüler, welche die Befreiung von der Entrichtung des Schulgeldes erlangen wollen, haben ihre diesbezüglichen, an den hochlöblichen k. k. Landesschulrat gerichteten, mit dem Zeugnisse über das letzte Semester und dem Vermögensausweise belegten Gesuche in der ersten acht Tagen eines jeden Semesters bei der Direktion zu überreichen.

Die Gesuche der Schüler der I. Klasse um die Stundung des Schulgeldes sind gleichfalls an den hochlöblichen k. k. Landesschulrat zu richten, mit dem Vermögensausweise zu belegen und binnen acht Tagen nach erfolgter Aufnahme bei der Direktion zu überreichen.

Der Vermögensnachweis ist von dem Gemeindevorsteher und dem Seelsorger auszustellen und darf bei der Überreichung nicht über ein Jahr alt sein; er hat die Vermögensverhältnisse so genau, als zu sicherer Beurteilung derselben erforderlich ist, anzugeben.

Zufolge Erlasses des hohen k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 30. Juli 1894, Z. 17.615, werden fortan jene Schüler, welche ihrer Geburt nach und nach ihren Familienverhältnissen als Angehörige des Krainburger Gymnasiums anzusehen sind, d. i. die Schüler aus dem Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaften Krainburg und Radmannsdorf und aus jenem des k. k. Bezirksgerichtes Stein, in die Laibacher Gymnasien nicht oder nur in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen mit Bewilligung des k. k. Landesschulrates aufgenommen werden.

Im Nachhange zu diesen Bestimmungen wurden mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrates in Krain vom 20. Jänner 1903, Z. 300, folgende Verfügungen getroffen:

1. Die an den Landesschulrat gerichteten wohlmotivierten Gesuche um ausnahmsweise Gestattung der Aufnahme in eines der beiden Staatsgymnasien in Laibach sind bis 1. August jedes Jahres, und zwar, wenn es sich um den Eintritt in die I. Klasse handelt, bei der zuständigen k. k. Bezirkshauptmannschaft, in allen übrigen Fällen aber bei der k. k. Direktion des zuletzt besuchten Gymnasiums einzubringen.

2. Die betreffenden k. k. Bezirkshauptmannschaften und Gymnasialdirektionen haben die Aufnahmsgesuche — eventuell auf Grund weiterer Erhebungen — in Hinsicht auf die besondere Rücksichtswürdigkeit zu begutachten und bis 20. August dem k. k. Landesschulrate vorzulegen.

3. Solche Gesuche werden keiner meritorischen Behandlung unterzogen, wenn sie verspätet oder nicht im vorgezeichneten Wege einlangen oder wenn sie nicht von den Eltern, beziehungsweise von deren gesetzlichen Vertretern, unterzeichnet sind.

B. Schule und Haus in ihrem Zusammenwirken.

Ein enges Zusammengehen von Haus und Schule ist für die Erreichung der anzustrebenden Bildungs- und Erziehungsziele die unerläßliche Bedingung, aber auch eine gute Bürgschaft des Gelingens.

Der Lehrkörper war redlich bestrebt, das Verhältnis zwischen Schule und Haus möglichst günstig zu gestalten. Zur Förderung des Verkehrs mit dem Elternhause war an der Anstalt die Einrichtung der Sprechstunden im Sinne der bestehenden Verordnungen getroffen. Wann und wo der Direktor und Lehrer ihre Sprechstunden abhielten, wurde mittels Anschlagens im Parterre der Anstalt kundgemacht. Aber auch außer diesen Sprechstunden wurde den Eltern und Pflegern der Gymnasialjugend reichliche Gelegenheit geboten, mit der Schule in innige Fühlung und lebhaften Verkehr zu treten. Nach jeder Hauptkonferenz wurden den Eltern erforderlichenfalls schriftliche Nachrichten (Zensurscheine) über die Unterrichtserfolge, die sittliche Haltung und den Fleiß der Schüler zugestellt, die von den Eltern eingesehen und in den meisten Fällen auch mit der erbetenen Bestätigung an die Klassenvorstände zurückgeleitet wurden. — Dem Hauslehrerwesen und den Wohnungsverhältnissen jener Schüler, die nicht bei ihren Eltern untergebracht waren, wurde seitens der Anstalt eine besondere Aufmerksamkeit zugewendet. Desgleichen ging man den Eltern an die Hand beim Aufsuchen passender Wohnungen für ihre Söhne. — Hier mag der Wunsch zum Ausdruck gelangen, daß die Eltern die zugeschickten schriftlichen Nachrichten (Zensurscheine u. dgl.) stets unterfertigt zurückleiten und zu den angesagten Sprechstunden recht häufig erscheinen wollen. — Um endlich dem Bedenken, daß man durch häufige Nachfrage dem Lehrkörper lästig falle, zu begegnen, wird hiemit ausdrücklich erklärt, daß die Schule in einem innigen Kontakte mit dem Elternhause und einem entsprechend regen mündlichen Austausch von Wahrnehmungen und Erfahrungen die beste Förderung ihrer erzieherischen und didaktischen Wirksamkeit erblickt und es mit Freuden begrüßt, wenn die Angehörigen der Schüler über deren sittliches Betragen und geistige Fortschritte regelmäßige Erkundigungen einziehen und mit den Anstaltslehrern vertrauensvoll des Rates pflegen.

Die Gymnasialdirektion.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1911/12.

A.

Šolsko leto 1911/12 se začne dne 18. septembra s slovesno službo božjo na čast sv. Duhu.

Sprejemne skušnje se bodo vršile dne 6. julija in dne 16. septembra.

Učenci, kateri žele biti sprejeti v I. razred, se morajo v spremstvu svojih staršev ali njih odgovornih zastopnikov ali 2. julija ali 15. septembra oglasiti pri gimnazijskem ravnateljstvu ter s seboj prinesiti krstni list in šolsko naznanilo, v katerem mora biti izrecno povedano, čemu je bilo izdano, in v katerem morajo biti redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva.

Da se res sprejmejo, morajo z dobrim uspehom narediti sprejemni izpit, pri katerem se zahteva sledeče: V veroznanstvu toliko znanja, kolikor se ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v učnem jeziku spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih nauk in oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, znanje pravopisnih pravil, v računstvu vaje v štirih osnovnih računskih vrstah s celimi števili.

Sprejemne skušnje ponavljati, bodisi na istem ali na kakem drugem zavodu, ni dovoljeno.

V II.—VIII. razred se bodo učenci sprejemali dne 16. septembra.

Učenci, ki so zadnje polletje obiskovali tukajšnji zavod, morajo s seboj prinesiti zadnje izpričevalo; učenci pa, ki žele iz drugih zavodov prestopiti na tukajšnji, krstni list, izpričevalo o zadnjem polletju, katero pa mora imeti pri pomnjo o pravilno naznanjenem odhodu in ako so bili oproščeni šolnine ali dobivali štipendije, tudi dotične dekrete.

Vsak na novo vstopivši učenec plača 16. septembra 4 K 20 h sprejemnine, 2 K 60 h prispevka za učila in igralna sredstva in 1 K izključno dijaški knjižnici namenjenega doneska. Zadnja zneska morajo plačati tudi učenci, ki so bili že doslej na tukajšnjem zavodu.

Ponavljalni in dodatni izpiti morajo biti izvršeni 16. in 18. septembra.

Šolnina znaša za vsako polletje 30 K, ter jo morajo plačanja neoproščeni javni in izredni učenci plačati v prvih šestih tednih.

Izjema je za učence prvega razreda v prvem polletju, koji morajo šolnino plačati najkasneje v prvih treh mesecih po začetku šolskega leta in koji morejo, če so sami, oziroma oni, ki so dolžni zanje skrbeti, v resnici revni, pogojno pridobiti si dovoljenje, da smejo šolnino plačati šele koncem prvega tečaja.

Učencem, ki tej svoji dolžnosti v določenem obroku niso zadostili, ni dovoljeno daljše šolsko obiskovanje.

Javni učenci se morejo šolnine oprostiti:

- a) ako so v preteklem polletju dobili v nrvnosti red „prav dobro“ (sehr gut) ali „dobro“ (gut) in so bili vsaj „splošno“ sposobni za vstop v višji razred;
- b) ako so v resnici tako revni, da bi jim plačevanje šolnine ne bilo možno brez posebnega pritrgovanja.

Učencem, ki hočejo prositi oproščjenja šolnine, vložiti je dotično, na pre-slavni c. kr. deželni šolski svet naslovljeno prošnjo gimnazijskemu ravnateljstvu v prvih osmih dneh vsakega polletja. Prošnji je pridejati šolsko spričevalo zadnjega polletja in zakonito izdelani imovinski izkaz.

Imovinski izkaz, ki ga morata podpisati župan in domači župnik, ne sme biti starejši od enega leta, ko se izroči prošnja. V njem morajo biti imovinski podatki točno zaznamenovani, kolikor je to treba, da se dajo natančno presoditi.

Vsled razpisa visokega c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 30. julija 1894. l., št. 17.615, se odslej tisti učenci, katere je po njih rojstvu ali po njih rodbinskih razmerah šteti za pripadnike kranjske gimnazije, to je učenci iz ozemlja c. kr. okrajnih glavarstev Kranj in Radovljice in iz ozemlja c. kr. okrajnega sodišča Kamnik, ne sprejmo v ljubljanski dve gimnaziji, ali pa samo v posebnega ozira vrednih slučajih z dovolitvijo c. kr. deželnega šolskega sveta.

Dodatno k tem določilom je ukrenil c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko po odloku z dne 20. januarja 1903, št. 300, naslednje odredbe:

1. Na deželni šolski svet naslovljene, z razlogi dobro podprte prošnje za izjemni sprejem v eno izmed obeh državnih gimnazij v Ljubljani je vložiti do dne 1. avgusta vsakega leta, in sicer, kadar gre za vstop v I. razred, pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu, v vseh drugih primerih pa pri c. kr. ravnateljstvu nazadnje obiskovane gimnazije.

2. Dotična c. kr. okrajna glavarstva in gimnazijska ravnateljstva oddado o sprejemnih prošnjah — eventualno na podstavi daljnih poizvedeb — svoje mnenje, oziraje se na posebnega ozira vredne okolnosti, ter jih do 20. avgusta predlože c. kr. deželnemu šolskemu svetu.

3. Take prošnje se ne vzamejo v meritorični pretres, ako dospejo prepozno ali pa ne po predpisani poti, ali ako niso podpisane od roditeljev, oziroma od njih zakonitih namestnikov.

B. Zveza med šolo in domom.

Tesna združitev doma in šole je za dosego nameravanega izobraževalnega in vzgojnega smotra prvi pogoj, pa tudi dobro poroštvo za uspeh.

Učiteljski zbor si je vestno prizadeval, da bi se razmerje med šolo in domom kolikor mogoče ugodno razvilo. Da bi se pospešilo občevanje z domačo hišo, so se na zavodu uvedle posetne ure v zmislu tozadevnih predpisov. Kdaj in kje so imeli ravnatelj in učitelji svoje posetne ure, je bilo razvidno iz deske, ki se je razobesila v pritličju gimnazijskega poslopja. Pa ne le samo ob posetnih urah, tudi sicer je bila staršem in njih namestnikom pogosto dana prilika, da stopijo v ožjo zvezo s šolo. Po vsaki glavni konferenci so se obveščali za slučaj potrebe starši s pismenimi naznanili (cenzurnimi listi) o učnih uspehih, npravnosti in pridnosti učencev; navadno so starši ta naznanila vračali podpisana razrednikom. — Domačim učiteljem (instruktorjem) in stanovanjskim razmeram tistih učencev, ki niso bivali pri starših, je posvečeval zavod posebno pozornost. Takisto je šel zavod na roko staršem, kadar so iskali za sinove primernih stanovanj.

Gimnazijsko ravnateljstvo.

